

ლუიზე ლიმბერგი
მიკაელ ალექსანდერსონი

**სასკოლო ბიბლიოთეკა
როგორც სასწავლო სივრცე**

თბილისი 2021

ინგლისურიდან თარგმნა
გიორგი კილაძემ

რედაქტორები
ლაშა გველესიანი
მარიამ ხოფერიანი

ტექნიკური უზრუნველყოფა
შალვა პაპალაშვილი

Limberg, Louise, & Alexandersson, Mikael. (2003). The School library as a space for learning. *School libraries Worldwide*, 9(1), 1-15. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/267421306_The_School_Library_as_a_Space_for_Learning

© საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკა, 2021

ISBN 978-9941-9750-4-2

სარჩევი

შესავალი და მიზანი	8
Introduction and Purpose	9
სასკოლო ბიბლიოთეკების სივრცითი თავისებურებანი	12
Special Characteristics of School Libraries	13
დამატებითი თეორიული პერსპექტივები	16
Complementary Theoretical Perspectives	17
შედეგები	28
Findings	29
განხილვა და დასკვნები	50
Discussion and Conclusions	51

წინათქმა

საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკა, სხვა საჯარო დაწესებულებებთან ერთად წარმოადგენს კულტურულ-საგანმანათლებლო ინსტიტუტს, რომლის ერთ-ერთი მთავარი ფუნქციაა საგანმანათლებლო სფეროს საქმიანობაში მონაწილეობა. ეროვნული ბიბლიოთეკების შესახებ კანონში, ბიბლიოთეკის სხვა ფუნქციებთან ერთად მოყვანილია ბიბლიოთეკის, როგორც ბიბლიოთეკების მეთოდური საქმიანობის და კულტურის ცენტრის ფუნქციაც.

ჩვენს სინამდვილეში, არსებობს გარკვეული სახის ურთიერთობები ეროვნულ ბიბლიოთეკასა და სასკოლო ბიბლიოთეკებს შორის, თუმცა ეს ურთიერთობები თეორიულზე უფრო პრაქტიკულ ასპექტებს მოიცავს. შესაბამისად, გადავწყვიტეთ მოგვეძიებინა თეორიული მასალა, რომელიც აღწერს ამ სახის ურთიერთობის მნიშვნელობას და მის შემადგენელ კომპონენტებს, რაც, მომავალში ამ ურთიერთობის პრაქტიკაში განხორციელებისას ერთგვარ სახელმძღვანელოდ შეიძლება იქცეს.

სწორედ ასეთი თეორიული მასალის ძიებისას გადავწყვიტეთ ქვემოთ მოცემულ სტატიას, რომელიც სასკოლო ბიბლიოთეკების მნიშვნელობაზე ამახვილებს ყურადღებას სწავლის პროცესში ინფორმაციის მოძიებისას. გამომდინარე იქიდან, რომ სტატიაში გამოყენებული ტერმინების სრულად გადმოქართულება გარკვეულ სიძნელებებთან იყო დაკავშირებული, გადავწყვიტეთ გაგვეკეთებინა ორენოვანი ვერსია და ქართულ ტექსტში ზოგიერთი ტერმინის თარგმნისას მივუთითეთ ინგლისური დასახელება. ეს ჩვენი მხრიდან, მსგავსი ხასიათის ტექსტის თარგმნის პირველი მცდელობაა და შევეცადეთ მაქსიმალურად შესაბამისობაში ყოფილიყო ორიგინალთან და ქართული სასკოლო სინამდვილისთვის მოგვერგო ტექსტის სრული შინაარსი.

Introduction

The National Parliamentary Library of Georgia, together with the other public institutions, is a cultural-educational institution, one of the main functions of which is to participate in educational activities. The Law on National Libraries, among other functions of the library, includes the function of the library as a center for cultural and methodical activities.

In reality, there are certain types of relationships between the National Library and school libraries, although these relationships involve more practical than theoretical aspects. Therefore, we decided to find theoretical material that describes the meaning of this type of relationship and its components, which, in the future, may become a kind of guide in the implementation process of this relationship in practice.

It is in search of such theoretical material that we came across the article below, which highlights the importance of school libraries in finding information in the learning process. Since that the full translation of the terms used in the article was connected to certain difficulties, we decided to make a bilingual version and when translating some terms in the Georgian text, we also mentioned the English term. This is our first attempt to translate this kind of text and we have tried to be as consistent as possible with the original and to adapt the full content of the text to the Georgian school reality.

წინამდებარე სტატიაში მოცემულია დასკვნები სკოლის ბიბლიოთეკების, როგორც მოსწავლეებთან დაკავშირებული სასწავლო სივრცის შესახებ. ეს ურთულესი მიზანი გულისხმობს სწავლების სოციოკულტურული და სივრცის ფენომენოლოგიურ პერსპექტივების თეორიულ საფუძვლებს. მონაცემები შეგროვდა ერთი წლის განმავლობაში შვიდ სკოლაში (8-19 წლამდე ასაკის მოსწავლეები) დაკვირვებებით, ინტერვიუებითა და კითხვარებით. მონაცემთა ანალიზის საფუძველზე ვასკვნით, რომ სკოლის ბიბლიოთეკები მრავალი მნიშვნელობის მატარებელია, მათ შორის: წიგნსაცავის, დასვენებისა და განმარტოების ადგილის, მკაცრი წესრიგის, სინყნარის და მომსახურების ადგილის. სკოლის ბიბლიოთეკა ასევე შეიძლება აღვიქვათ, როგორც ძნელად გასაგები საინფორმაციო სისტემა. შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ ბიბლიოთეკას აქვს პოტენციალი გახდეს სკოლის ალტერნატიული სადისკუსიო სივრცე იმ პირობით, თუ: წინა პლანზე წამოვწევთ ბიბლიოთეკის, როგორც თავისუფალი დისკუსიისა და ინტელექტუალური საქმიანობის სივრცის ფუნქციას წიგნსაცავის ფუნქციასთან შედარებით, ასევე ვაღიარებთ, რომ ბიბლიოთეკა ინდივიდუალურზე უფრო კოლექტიურ საქმიანობათა სივრცეს წარმოადგენს.

The aim of this article is to present findings about the meaning of the school library as a space for learning as experienced by students. This complex aim implies a theoretical framework that consists of a sociocultural perspective on learning and a phenomenological perspective of space. Data were collected through observations, interviews, and questionnaires in seven schools (8- to 19-year-old students) during one year. Among the various meanings of the school library emerging from the data analysis are a warehouse for books, a place of leisure and refuge, a place of strict order and quiet, and a service area. The school library also appears as an opaque information system. Conclusions are that the library has potential to support an alternative discursive practice in a school provided that the predominant meaning of the school library as a warehouse for books is challenged by other meanings such as a space for free discourse and intellectual activity, as well as a space for collective rather than individual action.

შესავალი და მიზანი

რამდენიმე კვლევით შესწავლილია თუ რა ცოდნას იძენენ მოსწავლეები სასკოლო ბიბლიოთეკის დახმარებით. ადრინდელ კვლევებში აღნიშნულია, თუ როგორი რთულია განვსაზღვროთ და აღვწეროთ, რას და როგორ სწავლობენ მოსწავლეები სასკოლო ბიბლიოთეკებში. სტრეტფილდმა და მარკლესმა (Streatfield and Markless, 1994) თავიანთი მოხსენების სათაურშივე აღიარეს მკვლევართათვის „უხილავი სწავლის“ პრობლემა. მათი კვლევის ინტერესს წარმოადგენდა არა სასკოლო ბიბლიოთეკის გამოყენების რუკის შედგენა, არამედ მისი გავლენა სწავლის პროცესზე. მათმა დასკვნებმა აჩვენა, რომ სასკოლო ბიბლიოთეკის დახმარებით სწავლის პროცესზე გავლენას ახდენს სხვადასხვა ინტერაქტორული ფაქტორი (რესურსები, ორგანიზაციული სტრუქტურები, პედაგოგიური იდეები) და ისეთი სუბიექტები, როგორებიც არიან მასწავლებლები, ადმინისტრატორები, ბიბლიოთეკარები და მოსწავლეები. მოკლედ ის „სასკოლო კულტურა“, რომელშიც ფუნქციონირებს სასკოლო ბიბლიოთეკა. უილიამსმა და უეველმა (Williams and Wavell, 2001) დაადგინეს, რომ სასკოლო ბიბლიოთეკის როლი განსაკუთრებით თვალსაჩინოა ცხოვრებისეული უნარ-ჩვევების ჩამოყალიბებაში. განსაკუთრებით აშკარაა ისეთ ცხოვრებისეულ უნარ-ჩვევებთან მიმართებაში, როგორებიცაა ინიციატივების გამოჩენა, დასახული ამოცანების შესრულებისას პასუხისმგებლობის აღება, დროის დამოუკიდებლად მართვა და თავისუფლების პირადი ინტერესების სასარგებლოდ გამოყენება.

Introduction and Purpose

Few studies have explored what meanings students construct through school library use, and the difficulty of identifying and describing what and how students learn through the school library has been observed in earlier research. Streatfield and Markless (1994) acknowledged the problem for researchers in the title of their report. *Invisible Learning*. Their research interest was not to map school library use, but to discern its effect on student learning. Their findings indicated that learning through the school library was influenced by a variety of interacting factors (resources, organizational structures, pedagogical ideas) and by actors such as teachers, administrators, librarians, and students, that is, the “school culture” in which the library is set. Williams and Wavell (2001) found that enhanced student learning through the school library was particularly evident in relation to life skills such as taking initiative, accepting responsibility for one’s task, being independent in the use of time, and using one’s freedom to explore topics of personal interest.

Our research project, *Learning through the school library* (LearnLib), aimed at exploring what meanings students construct through the school library and how

ჩვენი კვლევითი პროექტი *სწავლა სასკოლო ბიბლიოთეკის მეშვეობით (LearnLib)*, მიზნად ისახავდა იმ მნიშვნელობების გაგებას, რომლებსაც მოსწავლეები ქმნიან სასკოლო ბიბლიოთეკის მეშვეობით და როგორ იქმნება ეს მნიშვნელობები. სკანლონის, ისროფის, მერფის (1999) და ალექსანდერსონის (2002) მიხედვით მნიშვნელობები სასკოლო კონტექსტში იქმნება თანდათანობით, რაც გულისხმობს უწყვეტ ცვლილებებს სამუშაო პროცესის მიმდინარეობისას. მნიშვნელობის შექმნა სოციალურ პროცესს წარმოადგენს და შესაძლებელია გავიგოთ, როგორც ურთიერთქმედება, რომლის დროსაც მოსწავლეების ფიქრები და კომუნიკაციური ქმედებები ფორმას იძენს და მოსწავლეები კოორდინირებას უწევენ საკუთარ ქმედებებს სხვადასხვა გზით. ინტერპრეტაცია ეხება ინტერსუბიექტურობას (intersubjectivity), რომელიც დაკავშირებულია სტუდენტების როგორც ვერბალურ კომუნიკაციასთან, ასევე ოპერაციებთან, რომლებსაც ისინი ასრულებენ ბიბლიოთეკაში ინფორმაციის ძიებისას.

პროექტი *სწავლა სასკოლო ბიბლიოთეკის მეშვეობით* ყურადღებას ამახვილებს იმაზე, თუ როგორ იყენებენ მოსწავლეები ბიბლიოთეკასა და სხვა საინფორმაციო წყაროებს ინფორმაციის მოსაძიებლად და გამოსაყენებლად საშინაო დავალებების შესრულების პროცესში. შესაბამისად, ჩვენი კვლევითი ინტერესი ძირითადად მიმართული იყო ბიბლიოთეკის, როგორც სწავლისთვის საჭირო ინფორმაციის მიღების საშუალების მიმართ. ჩვენ აღვიქვამთ ინფორმაციის მოძიების და მისი გამოყენების პროცესს, როგორც გამორჩეულს, მაგრამ არა იზოლირებულს საშინაო დავალების სხვა ნაწილებისაგან, როგორებიცაა შესწავლის საგანი, პრეზენტაციის ფორ-

these meanings are constructed. According to Scanlon, Issroff, and Murphy (1999) and to Alexandersson (2002), meaning in school contexts is constructed gradually, which involves continual change while work proceeds. Construction of meaning is a social process and may be understood as an interaction in which the students' thoughts and communicative actions take shape and where the students in various ways coordinate their actions. This interpretation is about intersubjectivity, which is connected to students' actions, both their verbal communication and the operations that they perform when they search for information through the library.

The *LearnLib* project concentrated on how students use the library and other information paths and sources in order to seek and use information for their assignments. Our research interest was thus directed toward the library as a means of acquiring information for learning tasks. We view information seeking and use as a process that can be discerned, but cannot be isolated from other dimensions of an assignment such as subject matter, forms of presentation, and other frameworks for the completion of a task such as described by Kuhlthau (1993). In our study, we interpret the school library as part of such frameworks. The focus of this article is on students' construction of meaning of the *school library as a space for learning* including its various artifacts such as computers, books, pictures, and so on.

მები და დავალების შესასრულებლად საჭირო სხვა ნიუანსები, როგორც აღწერილია კულტოს (1993) მიერ. ჩვენს კვლევაში სასკოლო ბიბლიოთეკა განიხილება როგორც ამ პროცესის ერთ-ერთი შემადგენელი ნაწილი. ამ სტატიის მთავარი თემაა სტუდენტთა მიერ მნიშვნელობების შექმნა სასკოლო ბიბლიოთეკაზე, როგორც სასწავლო სივრცეზე, მათ შორისაა სხვადასხვა არტეფაქტები, როგორებიცაა კომპიუტერები, წიგნები, ფოტოები და ა.შ.

სასკოლო ბიბლიოთეკების სივრცითი თავისებურებანი

თომასიდან (Thomas, 1999) ელის (Ely, 1992) ციტირების თანახმად, ონლაინ ინფორმაციის მოძიებისა და ინტერნეტ კავშირების შედეგია ის, რომ სკოლის ბიბლიოთეკა გრძელი ოთახი კი არაა, ფუნქციანა. თუმცა ჩვენს კვლევაში ვხედავთ, რომ სასკოლო ბიბლიოთეკები ერთდროულად არის როგორც ლოკალური/ფიზიკური, ასევე გლობალური/ვირტუალური ადგილი და სხვადასხვა შესაძლო კონტენტის სწავლის სივრცე. სასკოლო ბიბლიოთეკების ადრეული მკვლევრები ერთმანეთისგან განასხვავებენ სკოლის ბიბლიოთეკის ოთახებსა და სკოლაში არსებულ სხვა ოთახებს, განსაკუთრებით საკლასო ოთახებს. ეს განსხვავებები ეხება, მაგალითად, ობიექტების განლაგებას, მეტ თავისუფალ სივრცეს, ხშირად რბილ ავეჯს, წიგნების თაროებს, რომლებსაც აქვთ მრავალფეროვანი მედია და კომპიუტერების სამუშაო ბლოკები. სკოლის ბიბლიოთეკების აღწერისთვის გამოიყენება მეტაფორები: „ბიზნესის ახალი იდეების, შეთავაზებების აღქმის ადგილი“, „პიროვნული“

Special Characteristics of School Libraries

According to Ely (1992, cited in Thomas, 1999), a consequence of online information seeking and Internet connections is that the school library is no longer a room, but a function. However, in our study, we see school libraries simultaneously as local/physical and global/virtual places and spaces for learning of various possible content. Earlier school library research emphasizes differences between the school library room and other rooms in a school, especially classrooms. These differences concern, for example, the layout of the facilities — more free space, often soft furniture, bookshelves carrying a large variety of media, and a number of computer work-stations. Metaphors used to describe school libraries include “a business reception area,” “a space with personality,” and “a safe haven for students” (Streatfield & Markless, 1994, pp. 102-103). These met-

და „მოსწავლეთა მყუდრო ნავსაყუდელი“ (Streatfield & Markless, 1994, გვ. 102-103). დრესმენი (Dressman, 1997) ხაზს უსვამს, რომ სკოლის ბიბლიოთეკა ხასიათდება სტრუქტურით, რომელიც არ არის სკოლის არცერთ სხვა ოთახში. ეს სტრუქტურა წარმოდგენილია კლასიფიკაციის სისტემით, რომელიც გთავაზობთ სამყაროს შემეცნების განსხვავებულ ორგანიზაციას სასწავლო საგნებთან და სასკოლო წლებთან დაკავშირებული ცოდნის უპირატესად მიღების სასკოლო ორგანიზაციასთან შედარებით. უფრო მეტიც, სკოლის ბიბლიოთეკა არის საჯარო სივრცე, რომელიც სკოლაში ყველასთვის ღიაა და ამავე დროს უზრუნველყოფილია ანონიმურობა, რაც თავის მხრივ დამოუკიდებლობის პოტენციალს გთავაზობს (Dressman, 1997). რაფსტეს (2001) ეთნოგრაფიული კვლევა ორიენტირებულია ორი სკოლის უფროსკლასელთა მიერ ბიბლიოთეკით სარგებლობაზე. მისი დასკვნების თანახმად, სკოლის ბიბლიოთეკა ე.წ. „ფოროვანი“ ოთახია, რომელსაც აქვს პოტენციალი მნიშვნელობების გადანაცვლებისა რესურსების და წესების, ასევე იმ ცოდნისა და სწავლის ხედვის შესაბამისად, რომელიც გავრცელებულია სკოლაში.

სკანცემ (Skantze, 1989) გამოიკვლია როგორ გამოიყურება სამი სკოლის შენობაში ფიზიკური გარემო და არქიტექტურა მოსწავლეთა გადმოსახედიდან. მან აღმოაჩინა, რომ დაბალი კლასის მოსწავლეები (7-11 წლის ასაკში) ფიზიკურ გარემოს თავიანთი შეგრძნებების საშუალებით უკავშირდებიან. მაღალი კლასების მოსწავლეები (12-15 წლის ასაკში) აცნობიერებენ დეტალებსა და ფორმებს. მათ ესმით და შეუძლიათ ფიზიკური გარემო ეგზისტენციალურ კითხვებსა და ისეთ თემებს დაუკავშირონ, როგორებიცაა კომუნიკაბელურობა, სწა-

aphors suggest a space of safety, of something special, and of friendliness. Dressman (1997) underlines that the school library is characterized by a structure not present in any other school room; this structure is represented by the classification system, which offers a different organization of knowledge about the world than the predominant school organization of knowledge linked to teaching subjects and the school years. Moreover, the school library is a public space, open for everybody in a school and at the same time permitting anonymity, which in turn offers potential for independence (Dressman, 1997). Rafste's (2001) ethnographic study focused on senior high school students' use of their library in two schools. According to her findings, the school library is a "porous" room with the potential of shifting meanings dependent on resources and rules and according to the view of knowledge and learning prevalent in the school.

Skantze (1989) explored how the physical environment and architecture appear from a student perspective in three school buildings. She found that young students (ages 7-11) relate to the physical environment through their senses. Older students (ages 12-15) think consciously about the details and forms. They conceive and interpret the physical environment in relation to existential questions and to themes such as being sociable, getting through school, being independent, taking

ვლა, დამოუკიდებლობა, პასუხისმგებლობის აღება, თავისუფლების მოპოვება და მოქმედებებსა და გარემოზე კონტროლი. სკანცემ დაადგინა, რომ სამივე სკოლაში საკლასო ოთახები ხშირად ასოცირებული იყო ერთფეროვნებასა და ავტონომიის ნაკლებობასთან, ხოლო ბიბლიოთეკები, როგორც ჩანს, წარმოქმნიდნენ შესაძლებლობას აღმოჩენის, აღფრთოვანებისა და სიმშვიდისთვის.

კვლევის დასკვნები, რომლებიც ეხება სასკოლო ბიბლიოთეკების თავისებურებებს, სხვა სასკოლო დაწესებულებებთან შედარებით, ბადებს კითხვას, თუ რა მნიშვნელობები ენიჭება მოსწავლეებისა და სასკოლო ბიბლიოთეკის ოთახის ურთიერთზემოქმედებას კონკრეტულ სასწავლო სიტუაციებში.

დამატებითი თეორიული პერსპექტივები

სკოლის ბიბლიოთეკის სწავლისა და მოსწავლეების მიერ სკოლის ბიბლიოთეკის მნიშვნელობის გასაცნობად, გამოყენებულ იქნა ორი თეორიული პერსპექტივა. პირველი, სალჯოს (Saljo, 1999) მიერ აღწერილი სოციოკულტურული პერსპექტივა, რომელმაც საფუძველი ჩაუყარა კითხვებს მოსწავლეთა სწავლაზე, მათ საქმიანობასა და ბიბლიოთეკაში მიმდინარე სოციალურ ურთიერთობებზე. სწავლის შესახებ სოციოკულტურული თვალსაზრისით, ჩვენ განვიხილეთ მოსწავლეთა კონტაქტი არტიფაქტებსა და ხალხთან, უშუალოდ სკოლის ბიბლიოთეკის და მისი საშუალებით, მონაწილეობა სოციალიზაციის სწავლაში, რომელშიც სასკოლო ბიბლიოთეკა შეიძლება გვესმოდეს, როგორც „კულტურული

responsibility, gaining freedom, and taking control over their actions and surroundings. Skantze found that, in all three schools, classrooms were often associated with monotony and lack of autonomy, whereas libraries seemed to offer possibilities for discovery and excitement as well as peace and quiet.

The research findings referring to the special characteristics of school libraries as compared with other school facilities gave rise to the question about what meanings are constituted through the interaction between students and the school library room in specific learning situations.

Complementary Theoretical Perspectives

To understand both learning through the school library and students' construction of meaning of the school library as a space, two theoretical perspectives were used. First, a sociocultural perspective, as described by Saljo (1999), was the basis for the questions on students' learning and on their activities and social interaction in the library. From a sociocultural perspective on learning, we considered students' contact with artifacts and people — in and through the school library — as participation in a socialization exercise where the school library can be understood as a “cul-

ინსტრუმენტი“, რომელსაც აქვს კომუნიკაციური ფუნქცია. აქტივობები, რომლებიც მიმდინარეობს სკოლის ბიბლიოთეკაში ან მისი საშუალებით, სოციალური და საკომუნიკაციო ხასიათისაა. ისინი კულტურული კონტექსტის ნაწილია და შესაძლოა განსხვავებული იყოს სხვადასხვა სკოლაში, ბევრი საერთო ნიშან-თვისებით გამოირჩეოდეს.

მეორე, ფენომენოლოგიური პერსპექტივა გამოიყენება სკოლის ბიბლიოთეკის, როგორც სივრცის ან ოთახის გასაგებად. ტერმინის – ფენომენოლოგიური გამოყენებით, ჩვენ ვგულისხმობთ ეგზისტენციალურ ტრადიციას და მივმართავთ შემეცნების მეთოდს, რომელიც ცდილობს აღწეროს ადამიანის გამოცდილების ფუნდამენტური, არსებითი თვისებები და ის სამყარო, რომელშიც გროვდება ეს გამოცდილება. ბევრმა ფილოსოფოსმა ფენომენოლოგიის სფეროში, როგორებიცაა ედმუნდ ჰუსერლი, მარტინ ჰაიდეგერი და მორის მერლოტ-პონტი, ჩაატარეს თეორიული და სისტემატური კვლევა ადამიანის ცხოვრებაში სივრცისა და ადგილის მნიშვნელობის შესახებ. ვან მანენის (van Manen, 1990) ფენომენოლოგიურ მიდგომაში ცენტრალურ ადგილს იკავებს ვარაუდი, რომლის თანახმად ადამიანებსა და სამყაროს შორის ისეთი მჭიდრო კავშირია, რომ თითოეული მათგანი ქმნის და ასახავს ერთმანეთს. ადამიანები მოქმედებენ სამყაროზე, არა ისე, როგორც სუბიექტები ობიექტზე, არამედ შეიგრძნობენ არსებას, რომელთა მოქმედება, ქცევა და გაგება ყოველთვის გათვალისწინებული და განვითარებულია სამყაროში, და რომელიც, თავის მხრივ, მხარს უბამს და ასახავს ამ ქცევას. ფენომენოლოგიური თვალსაზრისით, ადგილი და სივრცე არასოდეს არის განცალკევებული ადამიანებისგან:

tural tool” with a communicative function. The activities that take place in or through the school library are social and communicative. They are part of a cultural context and can vary from school to school, but they can also have a great deal in common.

Second, a phenomenological perspective is used to understand the school library as space or as a room. In using the term phenomenological, we refer to the existential tradition, and we refer to a way of knowing that seeks to describe the underlying, essential qualities of human experience and the world in which that experience happens. Many philosophers in the field of phenomenology, such as Edmund Husserl, Martin Heidegger, and Maurice Merleau-Ponty, have made theoretical and systematic investigations about the meaning of place and space in human life (van Manen, 1990). Central to the phenomenological approach is the assumption that people and world are intimately related such that each makes and reflects the other. People do not act on the world as subjects in relation to an object, but rather are experiencing beings whose actions, behaviors, and understandings always presuppose and unfold in a world that is, in turn, supported by and a reflection of these actions, behaviors, and understandings. From a phenomenological perspective, place and space are never disconnected from people: they are related to people’s position in the room and use of the room and

ისინი უკავშირდებიან ადამიანების მდგომარეობას ოთახში და ოთახის გამოყენებას, ასევე ადამიანების ზრახვებს. ადგილს და სივრცეს დიდი ეგზისტენცი-ალური მნიშვნელობა აქვს ადამიანებისთვის. სწო-რედ ისინი ანიჭებენ პიროვნებას ადამიანურ თვით-მყოფადობას.

არქიტექტურის კვლევაში. ოტო ფრიდრიხ ბოლ-ნომ [Otto Friedrich Bollnow] (1963) შეიმუშავა „განც-დილი ოთახის“ (“the experienced room”) თეორიული საფუძველი. ბოლნოს აზრით, გამოთქმა „ადამიანი ოთახში არის“ მიუთითებს იმაზე, რომ ადამიანი გა-გებულია, როგორც სივრცეში მოთავსებული ობიექ-ტი, ანუ როგორც ნივთია მოთავსებული კონტეინერ-ში. თუმცა ადამიანი არ არის საგანი საგანთა შორის, არამედ არის საკუთარ სამყაროსთან სხვადასხვა გზით დაკავშირებული სუბიექტი. ფენომენოლო-გიაში ხშირად არის ნახსენები განცდილი ოთახის კონცეფცია, რაც გულისხმობს, რომ ოთახი არის რო-გორც განცდილი, ისე არსებითი. განცდილი ოთახი უნდა გავიგოთ, როგორც ოთახი, რომელიც ყოველთ-ვის არსებობს ფიზიკურ სუბიექტთან მიმართებაში. ოთახში შესული ადამიანი ოთახს სხვადასხვა გზით გარდაქმნის. აქედან გამომდინარე ოთახს სხვა-დასხვა განზომილება ენიჭება. ერთი განზომილება უკავშირდება პირის ნებას, განზრახვას და მიზნებს – იგი აქტიური სხეულისთვის მიწერილ *მოქმედება-თა ოთახია*. კიდევ ერთი განზომილება ეხება იმას, თუ როგორ აღვიქვამთ ოთახს ჩვენი გრძნობებით. თქვენ შეგიძლიათ უწოდოთ *მას მხედველობითი ოთახი, სმენითი ოთახი, გემოვნებითი ოთახი ან შეხე-ბითი ოთახი*, იმისდა მიხედვით, თუ რომელ გრძნო-ბათა ორგანოებს ვიყენებთ მისი განცდისას. ოთახის სული ოთახს კიდევ ერთ განზომილებას მატებს –

also to people's intent. Place and space are of great existential significance for people. They give the person his or her identity.

In the research of architecture. Otto Friedrich Bollnow (1963) developed a theoretical foundation of "the experienced room." Bollnow means that the expression "man is in the room" indicates that a man is understood as an object — like an item in a container — in space. However, a man is not an item among other items, but a subject relating to its world in different ways. In phenomenology, the concept of the experienced room is often referred to, implying that the room is both experienced and substantial. The meaning of the experienced room should be realized as a room always being in relation to a physical subject. When a person occupies the room, it is being shaped in different ways. Consequently, the room embraces several dimensions. One dimension is linked to a person's will, intention, and aims — *a room of actions* assigned to the active body. Another dimension is linked to how we experience the room through our senses. We can call it *a visual room, a hearing room, a taste room, or a feeling room* based on the senses we use in the experience. The spirit of the room adds a further dimension — *an atmosphere room* in relation to a living person. Every room or space is affected by a special atmosphere that penetrates every part of it. The various tasks that are carried out in the

იგი ატმოსფერული ოთახიდან ცოცხალ ადამიანთან მიმართებით. თითოეულ ოთახში ან სივრცეში განსაკუთრებული ატმოსფერო სუფევს, რომლითაც მისი ყოველი ნაწილია გაჟღენთილი. რეალურ ოთახში შესრულებული სხვადასხვაგვარი ქმედება გავლენას ახდენს ოთახის ატმოსფეროზე.

წარმოდგენილ კვლევაში ჩვენ განვიხილეთ საკითხი, თუ როგორ ქმნის სივრცე და დომინანტური მახასიათებლები ბიბლიოთეკაში მოსწავლეთა ქცევის წესებს, თუ როგორ შეიძლება მათში კანონიერად ჩაერთოს სწავლების მთელი პროცესი (Beach, 1995; Giddens, 1984).

მეთოდოლოგია, მონაცემთა შეგროვება და ანალიზი

მონაცემები შეგროვდა შვედეთის ოთხი მუნიციპალიტეტის შვიდ სკოლაში 2001-2002 წლებში და განხორციელდა დაახლოებით 90 სასკოლო ვიზიტი. სკოლები მონაწილეობდნენ ორწლიან განვითარების პროექტში, რომლის მიზანი იყო სასკოლო ბიბლიოთეკების პედაგოგიური როლის გაძლიერება. სკოლების არეალი შერეული იყო სოციალურ-ეკონომიკური პირობების გათვალისწინებით, ამასთან არც ერთ მათგანს აქ ჰქონდა დომინანტური პროფილი. შვიდი სკოლა შვედური სკოლების ერთიან სივრცეს წარმოადგენდა და მოიცავდა როგორც ქალაქის სკოლებს, ასევე სოფლის სკოლებსა და სკოლების ყველა საგანმანათლებლო დონე, დაწყებულიდან უმაღლესი საშუალო სკოლის (*senior high school*) ჩათვლით.

მონაცემები შეგროვდა 11 კლასის 260 მოსწავლისგან (8-19 წლის ასაკის). კვლევაში მონაწილე

actual room will exert an influence on the atmosphere.

In the study presented here, we were looking at how both the space and the dominant patterns in the students' use of the library form rules for how learning can legitimately emerge in them (Beach, 1995; Giddens, 1984).

Methodology, Data Collection, and Analysis

Data were collected at seven schools in four municipalities in Sweden during the period 2001-2002, and roughly 90 school visits were carried out. The schools were participating in a two-year development project to strengthen the pedagogical role of their school libraries. The catchment areas of the schools were mixed as regards socioeconomic conditions with no dominant profile connected to any one of them. The seven schools were representative of Swedish schools in general and included city schools, as well as rural schools and schools on all educational levels from elementary to senior high school.

Data were collected from 260 students from 11 grades (8-year-olds to 19-year-olds). In the schools observed, students were grouped by age (7-year-olds

სკოლებში მოსწავლეები დაჯგუფდნენ ასაკის მიხედვით (7 წლიანები – 1-ელ კლასში, 8 წლიანები – მე-2 კლასში და ა.შ.). კვლევაში ასევე მონაწილეობდა 18 მასწავლებელი, შვიდი დირექტორი და ცხრა ბიბლიოთეკარი. მონაცემთა დიდი ნაწილი მოიცავს 72 სადამკვირვებლო სესიის საველე ჩანაწერს, მათ შორის მოსწავლეებთან, მასწავლებლებთან, დირექტორებსა და ბიბლიოთეკარებთან ინტერვიუებსა და საუბრებს. იმის გამო, რომ კვლევითი პროექტის საბოლოო მიზანი იყო იმის გარკვევა, თუ რა მნიშვნელობის მატარებელია მოსწავლეებისთვის სკოლების ბიბლიოთეკები, ჩვენ ყურადღება გავამახვილეთ მოსწავლეთა პერსპექტივაზე ეთნოგრაფიული მეთოდების გამოყენებით. მასწავლებლებთან, ბიბლიოთეკარებთან და დირექტორებთან საუბარი გამოყენებული იქნა მოსწავლეთა სასწავლო სიტუაციების კონტექსტური გაგებისთვის. ყველა საველე შენიშვნა წარმოიშვა მოსწავლეების მიერ შესრულებულ დავალებებთან დაკავშირებულ კონკრეტულ სასწავლო სიტუაციიდან გამომდინარე. მკვლევრები დააკვირდნენ მოსწავლეთა სწავლის პროცესებს დაწერგვიდან დასკვნამდე, ისეთი დავალებების შესრულების პროცესებს, რომლებიც მოითხოვდა ბიბლიოთეკაში, აგრეთვე სხვა არსებში ინფორმაციის დამოუკიდებლად მოძიებასა და გამოყენებას. ამგვარად, აუცილებელია აღინიშნოს, რომ ჩვენი კვლევა არ მოიცავდა ყველა სასკოლო ბიბლიოთეკას და მოიცავდა იმ სასკოლო ბიბლიოთეკებს, რომლებშიც სასკოლო დავალებების შესასრულებლად აუცილებელი იყო ინფორმაციის დამოუკიდებელი ძიება და გამოყენება. სასკოლო ბიბლიოთეკის სხვაგვარ გამოყენებას, როგორცაა კითხვა სიამოვნებისთვის, არ დავკვირვებივართ.

in grade 1, 8-year-olds in grade 2, etc.). Data collection also included 18 teachers, seven principals, and nine library staff. The greater part of the data collection consisted of field notes derived from 72 observation sessions, including interviews and conversations with students, teachers, principals, and library staff. Because the overall aim of the research project was to explore what meanings students construct through the school library, we focused on the students' perspective by using ethnographical methods. Conversations with teachers, librarians, and principals were used for context

tual understanding of students' learning situations. All field notes were generated from concrete learning situations related to tasks carried out by students. The researchers followed students' learning processes, from introduction through conclusion, during students' work with assignments requiring independent information seeking and use in the library as well as via other channels. Thus it is important to note that our study did not include all school library use, but was restricted to school library use related to study assignments requiring independent information seeking and use by the students. Other kinds of school library use such as reading for pleasure were not observed for this study.

We also administered a questionnaire to all 260 students and received 245 responses. Questions were similar to those used in the interviews with the stu-

მსგავსი კითხვებით ჩვენ ასევე ჩავატარეთ ინტერვიუ 260 მოსწავლესთან და მივიღეთ 245 პასუხი. კითხვები ეხებოდა საკითხებს: რას ფიქრობენ მოსწავლეები მიღებული დავალებების მიზნებზე, რა უნდათ გაიგონ მოძიებულ ინფორმაციით, როგორ მოიპოვეს წყაროები, როგორ გამოიყენეს მოპოვებული წყაროები პრეზენტაციის მოსამზადებლად, დავალებების შესრულებისას როგორ თანამშრომლობდნენ სხვა მოსწავლეებთან, მასწავლებლებსა და ბიბლიოთეკარებთან და ბოლოს, რა ცოდნა შეიძინეს დავალების შესრულების შედეგად.

ამ სტატიისათვის ემპირიული მასალის ანალიზი მიმართულია სასკოლო ბიბლიოთეკის, როგორც მოსწავლეებისთვის სასწავლო სივრცის მნიშვნელობის გარკვევისკენ. ამის მისაღწევად, ყველა საველე ჩანაწერი მკაცრად იქნა გადამოწმებული, იმ მასალების იდენტიფიცირებისთვის, რომლებიც შეესაბამებოდა მოსწავლეთა გამოცდილებას სკოლის ბიბლიოთეკის დარბაზში. მონაცემები მიღებულ იქნა ბიბლიოთეკაში მოსწავლეთა ქცევებზე მკვლევართა დაკვირვებით, მოსწავლეთა მონათხრობიდან გამომდინარე მათ მიერ ბიბლიოთეკის გამოყენების შესახებ, მკვლევრებთან უშუალო საუბრებით, ან თანაკლასელებთან, მათ მასწავლებლებთან და ბიბლიოთეკარებთან კომუნიკაციით. ანალიზში გამოყენებულია აგრეთვე სასკოლო ბიბლიოთეკის გამოყენების შესახებ მოსწავლეთა შევსებული კითხვარების მონაცემები. ჩვენ მიერ შესწავლილ 11 კლასს შორის, ოთხი არასოდეს წასულა ბიბლიოთეკაში დავალების შესრულებისას. ეს ნიშნავს, რომ მე-2 და მე-3 კლასების (9 წლამდე ასაკის) სკოლისა და სპეციალური საგანმანათლებლო დაწესებულებების მოსწავლეები არ მოიაზრებიან ამ სტატიაში წარმოდგენილ შედეგებში.

dents. The questions concerned what students thought about the purpose of their task; what they wished to find out through information seeking; how they went about finding their sources; if and how they used the school library; how they used their sources in order to prepare presentations; how they interacted with fellow students, teacher, and librarian during their work; and finally, what they learned through the task.

For this article, analysis of the empirical material is directed toward identifying the meanings of the school library as a space for learning as experienced by the students. To achieve this, all the field notes were closely scrutinized to identify material relating to students' experiences of the school library room. The data used derive either from the researchers' observations of students' behavior in the library or from how students talked about how they used the library either in direct conversation with the researcher or through communication with fellow students, their teacher, or the librarian. Data from the questionnaires regarding questions on students' use of the school library were also used in the analysis. Among the 11 grades observed in our study, four never visited the library for purposes related to the assignments under observation. This means that students in Years 2 and 3 (younger than age 9) and students in special education classes are not included in the findings presented in this article.

შედეგები

სკოლის ბიბლიოთეკა როგორც სივრცე, არის ადგილობრივი არენა (local arena), სფერო, რომელიც ხელს უწყობს მოსწავლეთა ცოდნის განვითარებას, რაც აისახება სკოლის შინაგანანაწესში. სასკოლო ბიბლიოთეკის შექმნა და გამოცდილება განასახიერებს ფიზიკური ოთახის ბუნებას და როგორც ოთახი, გამოიყენება სხვადასხვა მოქმედი პირების მიერ, მათი სურვილების, აზრებისა და ჩართულობის უნარის შესაბამისად. მაგალითად, როდესაც მოსწავლეები შედიან სასკოლო ბიბლიოთეკაში, რათა მიიღონ ის, რასაც ბიბლიოთეკა სპეციფიკური ფორმითა და ობიექტურად სთავაზობს, ისინი ასევე ღებულობენ იმასაც, რასაც სთავაზობს ბიბლიოთეკა ოთახის გამოცდილების თვალსაზრისით და რასაც შეიცავს და წარმოადგენს იგი სუბიექტურად. გარკვეული აზრით, მოსწავლეები ბიბლიოთეკის ოთახში ერთდროულად იმყოფებიან, თუმცა სხვადასხვა კონკრეტულ მოვლენათა წყალობით, თითოეული მოსწავლე ოთახის ცნობიერებას ან ოთახთან ურთიერთობას ინდივიდუალურად უკავშირდება

შვიდ სასკოლო ბიბლიოთეკაში შევამჩნიეთ თანაგრძნობა და ჩართულობა (empathy and engagement), პროფესიონალიზმი და ინფორმაციის მოძიება, კომუნიკაცია და ურთიერთქმედება. ჩვენ ასევე აღმოვაჩინეთ მექანიკური და პასიური მოქმედებები და სხვადასხვა მოქმედი პირს შორის თანამშრომლობის ფაქტობრივი არარსებობა. სასკოლო ბიბლიოთეკის ორგანიზაციამ შეზღუდა მასში სოციალური ცხოვრება. ჩვენი კვლევის შედეგებით აშკარა გახდა, რომ აბონენტთა მომსახურების მაგიდა ქმნიდა

Findings

The school library as a space is a local arena, a sphere supporting the development of student knowledge, which is reflected in the legislative rules of school. The creation and experience of the school library is embodied by the character of the physical room and by the use of the room according to the ability of the different actors, their desires, thoughts, and engagement. When, for example, students enter the school library to participate in what the library offers in a concrete way and in an objective sense, they also take part in what the library offers from the point of view of their experience of the room and what it contains and presents in a subjective way. In one sense, the students are present all at the same time in the library room, but, through a variety of concrete experiences, each student is developing an individual relation to the room, a sort of room consciousness or room relationship.

In the seven school libraries, we observed empathy and engagement, professionalism and information seeking, communication and interaction. However, we also found mechanical and passive action and a great lack of collective cooperation between the various actors. The organization of the school library limited social life within it. In our study, it became obvious

საზღვარს მოსწავლეთა სივრცესა და ბიბლიოთეკარის კუთვნილ სივრცეს შორის. ეს სივრცე ასევე გამორიცხავდა მასწავლებლებს. რის სანაცვლოდ, მასწავლებლები ბიბლიოთეკის დარჩენილ სივრცეს მოსწავლეებთან იზიარებდნენ. წიგნების კარადების განლაგება სხვადასხვაგვარად ნიღბავდა სივრცის რეალურ დაგეგმარებას, ხოლო თაროებს შორის გასასვლელებმა დიდი ოთახი რამდენიმე პატარა ოთახად დაყო. სამკითხველო კამერებმა და „ვინრო ბილიკებმა“ ასევე შექმნა „ოთახი ოთახში“. მოსწავლეები ადრეულ ასაკშივე შეთანხმდნენ თუ როგორ გამოეყენებინათ მათ ხელთ არსებული სივრცე და ამიტომ, იშვიათად წარმოიშობოდა კონფლიქტები ამ სივრცის გამოყენებისას.

ჩვენი კვლევით დადასტურებული სასკოლო ბიბლიოთეკების სხვადასხვაგვარი გამოყენების შესაძლებლობა შეიძლება განვიხილოთ სასკოლო ბიბლიოთეკის, როგორც მთლიანის სხვადასხვა განზომილება.

წიგნებისა და ფაქტების საცავი

ბიბლიოთეკის ყველაზე თვალსაჩინო დანიშნულება წიგნსაცავის ფუნქცია იყო, ანუ ბიბლიოთეკის მთავარი დანიშნულება პროექტებზე სამუშაოდ მატერიალური რესურსების, უპირველეს ყოვლისა, წიგნების მიწოდებაა. მე-5-მე-12 კლასის მოსწავლეები (11-18 წლის) წიგნების მოძიებისა და შემოწმების მიზნით თავად დადიან ბიბლიოთეკაში. ეს გულისხმობს, რომ საშუალო საფეხურის მოსწავლეებისთვის, ბიბლიოთეკა ფიზიკური სივრცეა. უმცროს კლასებში (მე-2-მე-4 კლასში ანუ 8-10 წლის ბავშვებში) „კვლევითი პროექტებისთვის“ ანდა სპეციალუ-

that the circulation desk formed a border between the students' space and the space belonging to the librarian. This space also excluded the teachers. Instead, the teachers shared the rest of the library space with the students. The arrangement of the bookshelves screened the floor space in several ways, and the passages between the shelves created small rooms within the larger room. The reading corner — and the “footpath” to it — also created a room within the room. The students learned early on to agree on how to make use of the floor space at their disposal, and conflicts seldom arose about the use of the space.

Various meanings of the school library emerged from our data. These may be seen as various dimensions of the meaning of the school library as a whole.

Warehouse for Books and Facts

The most obvious meaning of the library was as a warehouse for books, that is, the meaning of the library is to provide physical material for project work, mainly books. Higher-grade students — Years 5 to 12 (11-18-year-olds) — visit the library themselves to search, retrieve, and check out books. This implies that for students at the secondary level, the library as a physical space is obvious. For “research” assignments in the lower grades. Years 2

რი საგანმანათლებლო კლასების ჯგუფებში მასწავლებლებს ხშირად თავად გაჰქონდათ მასალები, ძირითადად წიგნები, რომლებსაც შემდგომ საკლასო ოთახში იყენებდნენ. რაც ნიშნავს, რომ სკოლის ბიბლიოთეკა, როგორც ფიზიკური სივრცე საკლასო დავალებების შესასრულებლად უმცროსკლასელთათვის, ნაკლებად განიხილება.

სამუშაო ადგილი – ბიბლიოთეკის, როგორც ფიზიკური სივრცის ერთ-ერთი მნიშვნელობაა. განსაკუთრებით ერთ-ერთ სკოლაში, რომელშიც ორი კლასის მოსწავლეები (15 წლის ასაკის) სასკოლო დავალებებს ოთხი თვის განმავლობაში ასრულებდნენ. მოსწავლეთა უმრავლესობა სამუშაო დროის დიდ ნაწილს სწორედ ბიბლიოთეკაში ატარებდა და კითხვარში მიუთითებდა, რომ ბიბლიოთეკამ დიდი წვლილი შეიტანა დავალების შესრულების პროცესში.

ბიბლიოთეკის მონახულების მიზეზი ხშირად წიგნის ძებნა, სახლში წაღება ან რომელიმე ბეჭდური წყაროს დათვალიერება იყო. სასკოლო ოთახში მყოფმა მოსწავლემ, რომელიც ინტერნეტით სარგებლობდა, თქვა: „იქნებ წიგნიც უნდა გვქონდეს. მოდით, ბიბლიოთეკაში წავიდეთ“ (პიტერი, 18 წლის). 8 წლის გოგონა, რომელმაც ორი წიგნითა და რამდენიმე ბეჭდური გამოცემით ინტერნეტიდან ისარგებლა, განაცხადა: „ამჯერად ჩვენ უნდა გვესარგებლა ბიბლიოთეკით. ჩვეულებრივ, მე ინტერნეტით ვსარგებლობდი“ (ემა, 15 წელი), რაც გულისხმობს, რომ აღნიშნული ორი წიგნით სარგებლობა ბიბლიოთეკაში ვიზიტის შედეგი იყო.

მოსწავლეებისთვის ასევე ცნობილია, თუ როგორ ისარგებლონ ბიბლიოთეკა ფაქტების ძიებისას. მოსწავლეები და მათი მასწავლებლები ჩვეულებრივ იყენებდნენ ტერმინს „ფაქტები“, თითქოს ის, რასაც

to 4 (8-10-year-olds) or in special education classes, the teachers would often check out the media, mainly books, which were then used in the classroom. This means that the school library as a physical space related to learning tasks may be less evident for younger students. It is replaced by physical books provided by the teacher to be used for learning in the classroom.

One meaning of the library as a physical space is that of a workplace. Especially in one school where two classes (15-year-olds) worked on an assignment for four months, most students spent most of their working time in the library and stated in the questionnaire that the library contributed much to their learning for this task.

The aim of searching for or borrowing a book or browsing any print source was often the motive for students to visit the library. A student who had been searching the Web in the classroom said, "Maybe we should have a book too. Let's go to the library" (Peter, 18 years). A girl in Year 8 who used two books and some printouts from the Web explained, "This time we had to visit the library. Normally I would search the Net" (Emma, 15 years). This

implies that her two books were the outcome of an imposed visit to the library.

The students had an understanding of library use as finding facts. They and their teachers would normally use the term facts, hardly ever information or literature

ექებენ შეიძლება ჩანაცვლდეს ინფორმაციით ან ლიტერატურით ან ნებისმიერი სხვა სიტყვით. ქვემოთ მოცემულია ინტერვიუ საშუალო სკოლის მოსწავლესთან. კითხვები ეხებოდა ინფორმაციის მოძიების პროცესს და მასში ასახულია ფაქტებზე აქცენტი.

ენი: ვეძებ ფაქტებს [ტიტანიკზე].

ინტერვიუერი: რა ფაქტებს?

ენი: როდის აშენდა, ვინ ააშენა და რა შეიძლება მომხდარიყო, თუ დროულად შეამჩნევდნენ.

ინტერვიუერი: რას?

ენი: აისბერგს. (ენი, 15 წლის)

შემდეგი კითხვარი გვიჩვენებს ფაქტების გამოყენებას სხვა გაგებით:

„დავინყე ქსელში ძებნა, ვიპოვე ბევრი მონაცემი, დაათვალიერე... (მიუთითებს 50-გვერდიან მასალაზე). შემდეგ კი ბიბლიოთეკარს ვკითხე. ვფიქრობ, ეს ყველაფერი კარგია, ჯერ არ მაქვს წაკითხული, ახლა მივდივარ... ყოველ შემთხვევაში, ახლა საკმარისი ფაქტები მაქვს... ჯერ წიგნებს გადავხედავ“ (ოლოფი, 15 წლის).

ჩვენ ტერმინის ეს ინტერპრეტაცია შეგვიძლია გავიგოთ მინიმუმ ორნაირად: (ა) ფაქტები შეიძლება გულისხმობდეს ინფორმაციის ცალკეულ ნაწილებს, კითხვებზე სწორ პასუხებს; (ბ) ფაქტები შეიძლება გულისხმობდეს ინფორმაციის შინაარსს უფრო ფართო გაგებით, რომელიც მჭიდრო კავშირშია შინაარსის ცოდნასთან ან დავალების თემატიკასთან. ამასთან, ინფორმაციის გააზრება, როგორც ფაქტობრივი ინფორმაციის პოვნისა ან მზა პასუხების, შეიძლება ზიანის მომტანი იყოს, როგორც ზოგიერ-

or any other word. The following is the answer to an interview question put to a junior high school student about her information search process and illustrates the focus on facts:

Anne: I am searching for facts [on Titanic]. Interviewer: What facts?

Anne: Well, when it was built, who built it and what might have happened if they had noticed in time.

Interviewer: Noticed what?

Anne: If they had seen the iceberg earlier. (Anne, 15 years) The next illustrates the use of facts in a different sense:

I started by searching on the Net, I found loads, look ... (points to some 50 pages of printouts), then I asked the librarian. I think this is all right, I haven't read it yet, I am going to now ... Anyway, I have enough facts now... I'm going to look through the books a bit first. (Olof, 15 years)

We interpret this use of the term in at least two ways: (a) facts may mean discrete pieces of information, right answers to questions; (b) facts may also mean the content of information in a wider sense, closely related to the content knowledge or the subject matter of an assignment topic. However, an understanding of information seeking as finding factual information or ready

თი შინაარსის უფრო ღრმა გაგებისთვის. ლიმბერგმა (1999) დაადგინა, რომ უფროსკლასელთა მიერ ინფორმაციის მოძიების ფაქტის გაგება გავლენას ახდენს სწავლის ცუდ შედეგებზე. რომ ინფორმაციის მოძიება, როგორც ფაქტის დადგენა, შეუსაბამოა რთული სასწავლო დავალებისთვის. Learn-Lib პროექტის შედეგების შესახებ წინა სტატიაში (Alexandersson & Limberg, 2002), ჩვენ აღვნიშნეთ, რომ ინფორმაციის მოძიება, როგორც ფაქტების მოძიება, უკავშირდება ინფორმაციის გამოყენებას, როგორც „ტექსტის გადაცემას და ტრანსფორმაციას“ (“transport and transformation of the text”) და რომ ეს შეხედულება იშვიათად არის ეჭვქვეშ დაყენებული. მასწავლებლების ან ბიბლიოთეკარების მიერ. ამის თეორიული ახსნა არის ის, რომ სკოლის დისკურსული პრაქტიკის თანახმად, სწავლა ხდება ტექსტის კოპირებისა და დამახსოვრების გზით.

გაუმჭვირვალე (opaque) საინფორმაციო სისტემა

ჩვენი საველე ჩანაწერებიდან ჩანს, რომ სტუდენტების უმეტესობას ბიბლიოთეკის ინფორმაციულ სისტემებზე ბუნდოვანი წარმოდგენა აქვთ, როგორც თაროებზე წიგნების განლაგების, ასევე კატალოგიზაციის კუთხით. როდესაც მკვლევარმა სტუდენტებს ჰკითხა, თუ როგორ შეძლებდნენ ისინი კონკრეტული ნივთის პოვნას, მათ იშვიათად ჰქონდათ ადეკვატური პასუხი. საველე ჩანაწერების თანახმად, უფრო ხშირად სტუდენტები წიგნის

answers may be detrimental to a view of learning as deeper understanding of some content. Limberg (1999) found that senior high school students' understanding of information seeking as fact-finding interacted with a poor learning outcome on the subject matter. The conclusion was that an understanding of information seeking as fact-finding was inappropriate for a complex learning assignment. In an earlier article on outcomes from the LearnLib project (Alexandersson & Limberg, 2002), we noted that the understanding of information seeking as fact-finding was connected to information use as "transport and transformation of text" and that this view was rarely challenged by teachers or librarians. A theoretical explanation of this is that according to the school's discursive practice, learning takes place through copying and memorizing text.

Opaque Information System

It is evident from our field notes that most students had blurred understandings of the information systems of the library, both as regards systems for shelving and systems for cataloguing or classification. When the researcher asked students how they would go about finding a specific item, they were rarely able to give an adequate explanation. The field notes show that more often than not students asked the librarian for help in

ან სტატიის პოვნაში დახმარებას ბიბლიოთეკარს სთხოვდნენ. ამის მიუხედავად, კითხვარები მიუთითებს, რომ სტუდენტების უმეტესობისთვის მასალების მოძიება ბიბლიოთეკაში მარტივია. ეს შეიძლება გულისხმობდეს, რომ ბიბლიოთეკის ერთი მნიშვნელობაა გაუმჭვირვალე ან ბუნდოვანი ინფორმაციული სისტემა, სადაც საჭიროა დახმარება კონკრეტული დოკუმენტის მოსაძიებლად. ალტერნატიული გაგების მიხედვით კი ბიბლიოთეკა არის ადგილი, სადაც ინფორმაციის მოძიება მარტივია. ამ უკანასკნელმა მოსაზრებამ შეიძლება გამოიწვიოს იმედგაცრუება შესაბამისი ინფორმაციის ძიების დროს წარუმატებლობის შემთხვევაში. საბიბლიოთეკო სისტემების შესახებ მოსწავლეთა შეზღუდული გაგება ასევე თვალშისაცემია ინტერნეტზე დაფუძნებული ინფორმაციული სისტემებისთვისაც. მაშინაც კი, თუ საქმე ეხება პედაგოგებისა და ბიბლიოთეკარების რეკომენდირებულ სხვადასხვა საინფორმაციო ექსპერტების მიერ ორგანიზებულ ვებ-კატალოგებს, ნაკლებად სავარაუდოა, რომ რომელიმე მოსწავლე ისარგებლებს ისეთი ელექტრონული ბიბლიოთეკებით, როგორცაა ბმულების ბიბლიოთეკა. ბმულების ბიბლიოთეკა შვედეთის სასკოლო ქსელის ნაწილია, რომელიც შეიქმნა შვედეთის განათლების ეროვნული სააგენტოს მიერ; იგი განკუთვნილია 10-15 წლის ასაკის მოსწავლეებისთვის და მოიცავს გარანტირებული ხარისხის 3700-ზე მეტ საგანმანათლებლო ბმულს [<http://www.skolverket.se/skolnet/english/index.html>]. მოსწავლეთა უმრავლესობამ არ იცის განსხვავება დომენზე დაფუძნებულ ვებ-კატალოგებსა და თემატურად ორგანიზებულ ვებ-კატალოგს (მაგ. Yahoo) შორის. როგორც ჩანს, ისინი უპირატესობას ანიჭებენ საძიებო სისტემებს, როგორცაა

finding a book or an article. In spite of this, the questionnaires indicated that most students found it easy to retrieve material in the library. This may imply that one meaning of the library would be that of an opaque or incomprehensible information system where you need assistance in accessing a document. An alternative understanding would be that the library is a place where it is easy to find information. This latter view may lead to frustration or disappointment if or when searchers fail to retrieve relevant information.

Students' limited understanding of library systems also applies to Web-based information systems. Even if teachers and librarians recommended the use of Web catalogues organized by various information professionals, hardly any student would use electronic libraries such as the Link Library. The Link Library is part of the Swedish School Net set up by the Swedish National Agency for Education; it is targeted for school children 10-15 years old and includes over 3,700 quality-assured educational links [<http://www.skolverket.se/skolnet/english/index.html>]. Most students did not know the difference between a Web catalogue organized by subject area (e.g., Yahoo) and a search engine. They seemed to prefer to use search engines such as Altavista or Google and often used them primitively, without appearing to know about basic tools or operators for narrowing, specifying, or broadening their searches.

Altavista ან Google და ხშირად სარგებლობენ უმარტივესად, ძირითადი ინსტრუმენტების ან ოპერატორების გამოვლენის გარეშე, ძებნის შემცირების, განსაზღვრის ან გაფართოების მიზნით. ზოგჯერ, ბიბლიოთეკარის რჩევით მოსწავლე უფრო წარმატებით ახდენს ძიებას მონაცემთა ბაზებში. ქვემოთ მოყვანილ ციტატაში ასახულია 11 სექციების მოვლენებზე (მთავარი თემა „ტერორიზმი“) მომუშავე გოგონას მაგალითი:

„ბინ ლადენი არ იყო საძიებო სიტყვა. რთული მოსაძებნია. შეიძლება იმიტომ, რომ მთლად ფაქტი არაა... ასე ჩანს... როგორც გაზეთებიდან, ისე ანალიტიკური წყაროებიდან. აი, ახლა უკვე ვიცი თარიღი და სწორედ ამის მიხედვით მოვიძიებ. ინტერნეტი სავსეა ჩვენს თემასთან დაკავშირებული სტატიებით“ (ანიტა, 18 წლის)

მოსწავლეთა გაგება ინტერნეტით ინფორმაციის მოძიების მხრივ ძირითადად ფოკუსირებული იყო დავალების თემის შესახებ ნებისმიერი წყაროს მოძებნაზე. როგორც ჩანს, ისინი იშვიათად განიხილავდნენ შესაბამისი კრიტერიუმების საკითხებს ან წყაროების სანდოობას.

დასვენებისა და განმარტოების ადგილი

ჩვენი მონაცემებით, სასკოლო ბიბლიოთეკის კიდევ ერთი მნიშვნელობა დასვენებისა და განმარტოების ადგილს გულისხმობს. ამ ორ წარმოდგენას შორის არსებობს ურთიერკავშირი, რამდენადაც მოსწავლეებს, რომლებსაც სურდათ გაეცდინათ გაკვეთილი, გაცდენისას ბიბლიოთეკას, როგორც თავშესაფარს, ისე იყენებდნენ.

Sometimes, with the advice of a librarian, a student would be more successful searching a database. The quote below illustrates one such example of a girl who was working on the events of September 11 (under the main project theme of “Terrorism”):

Bin Laden was not an index word. It is difficult to search, maybe this is because it is not really facts ... as it seems ... from newspapers and similar sources. Now I knew the date and used that for my query. The whole file is full of articles on our topic. (Anita, 18 years)

Students’ understandings of information seeking on the Web was generally focused on finding any source on the topic of their assignment. They rarely seemed to consider issues of relevance criteria or the credibility of sources.

Leisure-Refuge

Other meanings emerging from our data are those of the school library as a place of leisure and a place of refuge. There are connections between these two views, because students who wanted to get away from the classroom during lessons would use the library as a refuge. The need to search for a book on a project topic

პროექტის თემასთან დაკავშირებით წიგნის ძებნისას საკლასო ოთახიდან თავის დაღწევის აუცილებლობა მოსწავლეებს მათთვის სასურველ თავისუფალ სივრცეს აძლევდა, ზოგჯერ მათ საშუალება ეძლეოდათ სასკოლო ბიბლიოთეკის სივრცე თამაშებისთვის, ინტერნეტ სივრცეში საუბრების ან დასვენებისა და გართობის სხვა საშუალებებისთვის გამოეყენებინათ.

ზემოთქმულიდან ჩანს, რომ ხშირ შემთხვევაში მოსწავლეები ბიბლიოთეკას გაკვეთილის გაცდენისთვისაც იყენებდნენ.

ბიბლიოთეკა, როგორც თავშესაფარი ასევე გულისხმობს ადგილს, სადაც შესაძლებელია მშვიდი, საგულდაგულო მუშაობა. ჩვენს მასალებში არის ამის მაგალითები.

ჩვენი კვლევის მასალებში არსებობს სხვადასხვა ასაკის მოსწავლეებთან გასაუბრების მაგალითები, რომლებიც ბიბლიოთეკაში დადიოდნენ პირადად არჩეული წიგნის მოსაძებნად და წასაკითხად. ჩვენი მასალები ასევე მიუთითებენ იმაზე, რომ მოსწავლეები რბილი ავეჯით სიამოვნებით სარგებლობდნენ არა მხოლოდ თავისუფალ დროს, არამედ სასკოლო დავალებათა შესრულებისას.

მკაცრი წესრიგი და სიწყნარე

ჩვენი კვლევის მასალებში ბიბლიოთეკა მკაცრი წესებისა და წესრიგის ადგილია, ზოგიერთ სკოლაში მოსწავლეებს ბიბლიოთეკაში შესასვლელად ან სამუშაოდ საშვი ან სპეციალური ნებართვა სჭირდებათ. მკაცრი წესრიგის სხვა მაგალითები ეხება წიგნების შემოწმების წესებს ან ქსეროქსით სარგებლობის უფლებას. წიგნის მიმოქცევის კომ-

would legitimize an escape from the classroom and give students their desired free space, sometimes allowing them to use the space for games, chatting, or other relaxation. It appears that in many cases students' intentions in using the library during class periods were to achieve freedom from the classroom.

The notion of the library as a refuge may also include the library as a place for quiet, concentrated reading. There are examples in our material of students of various ages who used library visits for finding and reading a book of their personal choice. Similarly, our material indicates that students willingly used soft furniture not only during leisure time, but also while working with study assignments.

Strict Order and Quiet

The library as a place of strict rules and order emerges in our material. In some schools, students needed a pass or a special permission for visiting or working in the library. Other examples of strict order concern rules for checking out books or permission to use the photocopier. If the computer for the circulation

პიუტერული სისტემის გათიშვისას მოსწავლეები თანახმა იყვნენ დაეცადათ ან მოგვიანებით დაბრუნებულიყვნენ წიგნებისთვის. მოსწავლეები ავლენდნენ დიდი მოთმინების უნარსა და ბიბლიოთეკას განიხილავდნენ, როგორც მკაცრი წესებისა და წესრიგის ადგილს. ბიბლიოთეკაში მოზარდთა და მოსწავლეთა კომუნიკაცია სწორედ რომ ამგვარ ინტერპრეტაციას უწყობს ხელს. ხშირად ბიბლიოთეკარები აკვირდებოდნენ, თუ როგორ ალაგებდნენ მოსწავლეები თაროებზე წიგნებს, იცავდნენ სრულ სიჩუმეს და დაჟინებით ითხოვდნენ გამონერის ან ასლის გადაღების წესების დაცვას. ბიბლიოთეკისათვის დამახასიათებელი კლასიფიკაციის სისტემის სტრუქტურულმა წესრიგმა ხაზი გაუსვა ბიბლიოთეკის ოთახში განსაკუთრებული წესრიგის მნიშვნელობას. ინფორმაციის მოძიების საკითხებში მოსწავლეების ინსტრუქტირებისას, ბიბლიოთეკარები, როგორც ჩანს, ძალზე ხშირად სთავაზობენ განსაზღვრული წესრიგის დაცვას სხვადასხვა დოკუმენტებთან ურთიერთობისას, სახელდობრ: ა) ენციკლოპედიები, ბ) წიგნები, გ) პერიოდული გამოცემები, დ) მონაცემთა ბაზები და ა. შ. (შდრ.: „გზამკვლევის მიდგომა“, Kuhlthau, 1993, გვ. 11). ხაზი უნდა გაესვას, რომ ბიბლიოთეკის სპეციფიკური სტრუქტურული წესრიგი არა მხოლოდ ზღუდავს, არამედ შეუძლია გამოიწვიოს პოტენციური თავისუფლებაც, რადგან ის სამყაროს შეცნობის გაბატონებული სასკოლო წესრიგის ალტერნატივად შეიძლება მოვიაზროთ (შდრ. Dressman, 1997).

system was down, students accepted waiting or came back later for their books. Students seemed to be tolerant and developed an understanding of the library as a place of rigid rules and strict order. The communicative interaction between adults and students in the library often encouraged this interpretation. More often than not, librarians were observed arranging books on the shelves, hushing for quiet, and insisting on the application of rules for checkout or photocopying. The structural order of the classification system characterizing the library emphasized the meaning of a special order in the library room. While instructing students on information seeking, it seemed quite common for librarians to suggest that students follow a certain order according to types of documents to be consulted, that is, (a) encyclopedias, (b) books, (c) periodicals, (d) databases, and so on (compare “a pathfinder approach,” Kuhlthau, 1993, p. 11). It is worth observing that the specific structural order of the library is not only restrictive, but may also offer potential freedom, because it is an alternative to the predominant school order of knowledge about the world (compare Dressman, 1997).

*კომპიუტერით სარგებლობით ადგილი –
ვირტუალური ოთახი*

რაც შეეხება სკოლის ბიბლიოთეკას, როგორც კომპიუტერით სარგებლობის ადგილს, ჩვენი მონაცემები გვაძლევს რამდენადმე განსხვავებულ სურათს. აშკარა განსხვავებაა სკოლებს შორის, რაც დამოკიდებულია სკოლებში კომპიუტერების რაოდენობასა და მათი სხვადასხვა ადგილას განაწილებაზე. სასკოლო ბიბლიოთეკებში, რომლებშიც ბევრი კომპიუტერია, ბევრმა მოსწავლემ კომპიუტერებით ისარგებლეს ინტერნეტში ინფორმაციის მოსაძიებად. სკოლებში, რომლებშიც კომპიუტერები განთავსებულია საკლასო ოთახებში ან ბიბლიოთეკის მიღმა, სკოლის ბიბლიოთეკას ძირითადად იყენებდნენ მასალების ამოსაბეჭდად. სკოლაში, რომელშიც ბევრი კომპიუტერი ჰქონდათ, გამოკითხვამ აჩვენა, რომ მოსწავლეთა 70% თვლის კომპიუტერები ბიბლიოთეკაში ძალზე მნიშვნელოვანია ინტერნეტ სივრცეში მონაცემთა მოსაძიებნად. მიუხედავად ამისა, მოსწავლეთა მცირე ნაწილი მიიჩნევს, რომ კომპიუტერით სარგებლობა ნებისმიერ ადგილას (ბიბლიოთეკაში, საკლასო ოთახში, კომპიუტერულ ლაბორატორიაში ან სახლში) შეუძლიათ. ამგვარად, სასკოლო ბიბლიოთეკა ამ მოსწავლეთათვის უფრო ფიზიკური სივრცეა, ვიდრე – ვირტუალური. მიუხედავად იმისა, რომ მოსწავლეები ხაზს უსვამდნენ, რომ ბიბლიოთეკაში განთავსებული კომპიუტერებით უფრო სარგებლობდნენ ინტერნეტში ინფორმაციის ძიებისათვის, სავარაუდოდ ამ მოსწავლეებისთვის ძიების ინსტრუმენტს წარმოადგენდა კომპიუტერი და არა ბიბლიოთეკა. კომპიუტერების საშუალებით ხელმისაწვდომი ვირტუალური სივრცე მოსწავლეთათვის მიმზიდველი და პრესტიჟული

Place for Computer Use — The Virtual Room

As regards the school library as a place for computer use, our data give a somewhat mixed picture. There were obvious variations between schools depending on the number and distribution of computers between various locations in the schools. In school libraries with many computers, students used them for information seeking on the Web. In schools where computers are placed in classrooms or other areas outside the library, the school library was used mainly for print material. One questionnaire from a school with many library computers revealed that 70% of the students viewed the computers in the library as very important for their information seeking. Nevertheless, few students referred to computer use as the prime motive for visiting the library. The students would use computers for information seeking regardless of where they found them — in the library, in the classroom, in the computer lab, or at home.

Thus it appears that the school library implies a physical space rather than a virtual space for these students. Although they emphasized their preferences for Web-based information seeking and conducted many searches on library computers, students seemed to associate searching the Web with computers as tools rather than with the library as a tool. The virtual space accessible via computers appeared attractive and prestigious to the students. Expressions of enthusiasm and

აღმოჩნდა. ენთუზიაზმის გამოხატვა და ზოგჯერ აღმოჩენის სიხარული შეგიძლიათ ნახოთ ინტერნეტში განთავსებულ ჩვენს მონაცემებში. ამავე დროს, ჩვენი დაკვირვების შედეგები მიუთითებს იმაზე, რომ მოსწავლეებს უჭირთ ინტერნეტში ნავიგაცია ძიების სხვადასხვა ოპერატორების გამოყენების, ნაპოვნი წყაროების სანდოობის ან არასანდოობის შეფასების თვალსაზრისით (შდრ. ამოუცნობი ინფორმაციული სისტემა). იქმნება კომპიუტერების ვირტუალური განზომილებები, თუმცა აშკარაა, რომ ჩვენს პროექტში ჩართული მოსწავლეებისთვის ისინი არ უკავშირდება სასკოლო ბიბლიოთეკებს.

მომსახურების სფერო

ბიბლიოთეკა, როგორც მომსახურების სფერო, გამომდინარეობს ბიბლიოთეკაში მოსწავლეთა ქცევისა და იქ მოსწავლეთა და მოზრდილების ურთიერთმიმართებიდან. მოსწავლეებმა რამდენიმეჯერ მიმართეს ბიბლიოთეკას ტექნიკური დახმარების მისაღებად და იმედოვნებდნენ დახმარების მიღებას, რაც შეეხებათ მოზრდილებს, ისინი სავარაუდოდ, პასუხობდნენ ამ მოლოდინებს მოთხოვნილი მომსახურების დაკმაყოფილებით. ბიბლიოთეკაში მასწავლებლებიც და ბიბლიოთეკარებიც, ბიბლიოთეკაში მომსახურე პერსონალს წარმოადგენენ მოსწავლეებისთვის: აფიქსირებდნენ კავშირის განწყვეტას ან ქსელის გაუმართაობას, უზრუნველყოფდნენ ბიბლიოთეკაში ასლის გადამღებ ან სხვა მონყობილობებთან მუშაობისას ტექნიკურ დახმარებას. საინტერესოა დაფიქრდეთ, მოზრდილების მოსწავლეების მიმართ სამსახურეობრივი მოვალეობით დაკისრებულ ტექნიკურ საქმიანობასთან

sometimes of the joy of discovery are to be found in part of our data about the Web. At the same time, findings from our observations indicate that students have great difficulties navigating on the Web as regards searching, using various operators, and evaluating the authority or credibility of sources found (compare Opaque Information System). The virtual dimensions of computers emerge, but they are not obviously connected to the school library for students in our project.

A Service Area

The library as a service area emerges from our observations of students' behavior in the library and the interaction between students and adults there. Students repeatedly asked for technical assistance in the library and expected to get help, and adults appeared to respond to those expectations by providing such services. Adults in the library, both teachers and library staff, acted as service personnel for students in the library: fixing broken connections or failing networks, providing technical assistance for photocopying or other machines in the library, as well as finding books on the shelves. It is interesting to reflect on the consequences of adults adopting a service role to the students as regards technical hitches. This may be in conflict with their other roles in supporting students in their construction of

დაკავშირებულ შედეგებზე. ეს შეიძლება ენინააღმდეგებოდეს მათ სხვა როლებს მოსწავლეთა მხარდაჭერაში სხვადასხვა კონცეფციის მნიშვნელობისა და ცოდნის შინაარსის აგებაში. პროექტ LearnLib-ის შედეგების შესახებ ადრინდელ სტატიაში (Alexander & Limberg, 2002) ჩვენ აღვნიშნეთ, რომ ბიბლიოთეკაში მასწავლებლებსა და მოსწავლეებს შორის ურთიერთობა ძირითადად ორიენტირებული იყო დავალების შესრულების პროცედურულ ან ტექნიკურ ასპექტებზე, მაგალითად, საძიებო სისტემაში სწორი საკვანძო სიტყვის ჩაწერაზე, ძებნაზე, სასურველი საიტის, ტექსტების ან სურათების სწორ მოძებნაზე. ეს პროცედურები ძირითადად ემყარებოდა მოსწავლეთა ძირეულ სურვილებს. ეს დასკვნები დადასტურებული და განმტკიცებულია მოსწავლეთა საქმიანობისადმი ახალი დაკვირვებებით ბიბლიოთეკაში მოსწავლეთა ქცევებსა და მომსახურების მოლოდინებზე.

განხილვა და დასკვნები

სასკოლო ბიბლიოთეკის სხვადასხვა მნიშვნელობას პროექტ LearnLib-ის შედეგები განსხვავდება სამეცნიერო-კვლევით სწავლებაში სასკოლო ბიბლიოთეკის როლის შესახებ ზოგადი რიტორიკისგან. რიტორიკული დისკურსის თანახმად, სასკოლო ბიბლიოთეკები არის ვირტუალური, გლობალური სივრცეები, როგორც ციფრული ინფორმაციის კოლექციები.

ჩვენი შედეგები მიუთითებს იმაზე, რომ სასკოლო ბიბლიოთეკებით მოსარგებლე მოსწავლეებისთვის ბიბლიოთეკა ფიზიკური და არა ვირტუალური სივრცეა და მათ უფრო მეტი შემხებლობა აქვთ

meaning of various concepts and content knowledge. In an earlier article on findings from the LearnLib project (Alexandersson & Limberg, 2002), we reported that the interaction between teachers and students in the library mainly focused on the procedural or technical dimensions of the task, such as writing the right keyword in the search engine, finding the right site, or browsing the texts or pictures correctly. Students' seeking meaning was grounded in these procedures. These findings were confirmed and strengthened through these new observations on students' actions and expectations of service in the library.

Discussion and Conclusions

The presentation of the various meanings of the school library resulting from the LearnLib project is different from the general rhetoric on the role of school libraries in research-based learning. According to the rhetorical discourse, school libraries are virtual, global spaces as digital information collections. Our findings indicate that meanings of school libraries experienced by students concern the physical rather than the virtual space and physical objects such as books rather than any other artifact. The meanings of school libraries ex-

ფიზიკურ საგნებთან, როგორცაა წიგნები, ვიდრე ნებისმიერ სხვა ნივთთან. მოსწავლეებისთვის სასკოლო ბიბლიოთეკების მნიშვნელობა ასევე გულისხმობს ინდივიდუალურ, და არა კოლექტიურ მოქმედებებსა და გაგებას.

შესაბამისი კითხვა, რომელიც წარმოიქმნება ჩვენი მონაცემებიდან, ეხება რიტორიკასა და პრაქტიკას შორის უფსკრულის გაჩენის მიზეზებს. სტატიის ამ ნაწილში ვიყენებთ ჩვენი კვლევის თეორიულ ჩარჩოს, რამდენიმე შესაძლო მიზეზის გამოსავლენად. ჩვენი დასკვნები ასევე მოიცავს მაგალითებს, რომლებიც თითქმის სრულად შეესაბამება არსებული რიტორიკას. ამიტომ, როგორც ჩანს, იმის დასადგენად თუ როგორ და რატომ განსხვავდებიან ისინი ზოგადი დაკვირვებებისაგან, ძალზე მნიშვნელოვანია საფუძვლიანად გავითვალისწინოთ მთელ მსოფლიოში სასკოლო ბიბლიოთეკებთან დაკავშირებით არსებული მაგალითები (ტომი 9, ნომერი 1, 2003, 1-1). სწორედ ამგვარი შემონიშნება გახდება ჩვენი საბოლოო ანალიზის ობიექტი, თუმცა, ასევე შესაძლებელია, ის მომავალი კვლევის საფუძველიც გახდეს.

როგორც ვხედავთ, ჩვენი დასკვნები გარკვეულ შეშფოთებას იწვევს. წიგნსაცავი, მართალია, სასკოლო ბიბლიოთეკის დომინანტური მნიშვნელობა, მჭიდრო კავშირშია ბიბლიოთეკასთან, როგორც საცავთან, საიდანაც სწორი პასუხები უნდა მოვიპოვოთ, მაგრამ მსგავსმა ვინრო გაგებამ შეიძლება ძალზე შეაფერხოს შემოქმედებითი სწავლება ბიბლიოთეკის შიგნით და მისი საშუალებით. უფრო მეტიც, ბიბლიოთეკის, როგორც გაუმჭვირვალე საინფორმაციო სისტემის გამოცდილება, სავარაუდოდ, დააბრკოლებდა მოსწავლეთა სწავლის პროცესს. ჩვენ ვხედავთ იმის აუცილებლობას, რომ მოსწავლე-

perienced by students also imply individual rather than collective action and understanding. An appropriate question arising from our data concerns the reasons for this gap between rhetoric and practice. In this section, we use the theoretical framework of our study to shed light on some possible reasons. Our data also provide examples that are more consistent with the rhetoric. So it seems important to scrutinize such examples in order to find out how and why they differ from the general observations. Such scrutiny will be the object of the final analysis of our data, but may also be an important issue for future research.

As we see it, our findings give rise to some concern. The dominant meaning of the school library as a warehouse for books, closely linked to the notion of the library as a depot of right answers to be retrieved, seems too narrow and may hamper creative learning in and through the library. Moreover, the experience of the library as an opaque information system is likely to create obstacles for student learning. We see a need for students to develop a broader repertoire of meanings of the school library, with stronger links to intellectual interaction in the pursuit of understanding the world. The school library as a refuge may help students survive in schools, but may not be adapted to support organized research-based learning. Our findings clearly indicate that to inspire alternative meanings of the school

თა განვითარებისთვის უფრო ფართო რეპერტუარი უნდა არსებობდეს სასკოლო ბიბლიოთეკებსა და მის გარეთ სამყაროს შესამეცნებლად ინტელექტუალურ ურთიერქმედებებთან უფრო მჭიდრო კავშირების დამყარებით.

სასკოლო ბიბლიოთეკა, როგორც თავშესაფარი, მოსწავლეებს შეიძლება დაეხმაროს იმაში, რომ სკოლა მათთვის ციხედ არ იქცეს, მაგრამ შეიძლება არ ჰქონდეს საჭირო რესურსი, რომ დაეხმაროს მათ ორგანიზებულ კვლევებზე დაფუძნებულ სწავლებაში. ჩვენი დასკვნები ნათლად ადასტურებს, რომ სასკოლო ბიბლიოთეკებისთვის ალტერნატიული მნიშვნელობის მინიჭებისას მასწავლებლები და ბიბლიოთეკარები მთავარი მოქმედი პირები არიან და ამისთვის მათ მოსწავლეებთან მრავალმხრივად უნდა ითანამშრომლონ.

რასაც არ უნდა აკეთებდნენ მოსწავლეები ბიბლიოთეკაში – კითხულობდნენ, იწერდნენ წიგნებს ან ეძებდნენ ინფორმაციას – ისინი ოთახში განიცდიან გარკვეული ატმოსფეროს ზემოქმედებას (სინყნარე, სიმშვიდე, მეგობრული გარემო). ცეკვის, სიხარულით ღრიალის ან აგრესიული გამოხტომების მოლოდინი როგორც წესი არავის აქვს. ვირტუალური ოთახის საშუალებით, მოსწავლეები ეცნობიან სურათებს, ტექსტებსა და სიმბოლოებს, ხოლო მოსასმენ დარბაზში ტკბებიან ბიბლიოთეკისთვის დამახასიათებელ სიმშვიდით. გარდა ამისა, აქ აუცილებელია დავამატოთ, რომ სასკოლო ბიბლიოთეკის მიზანია სოციალური შენობის ან სივრცის ფუნქციის შესრულება იმ ადამიანებისთვის, რომლებიც იმყოფებიან შენობაში, იმ წინაპირობით, რომ არ დაარღვევენ საზოგადოებრივ წესრიგს შეუზღუდავი უმიზეზო გადაადგილებებითა და ხმაურით. მაგალითად, ბიბლიოთეკაში წიგნის გამოწერა აყალიბებს განსაზღვ-

library, teachers and librarians are the key actors and need to interact differently with students.

When the students are acting in the library — reading, borrowing books, or searching for information — they are experiencing a certain atmosphere in the room (quietness, peace, friendliness). Dancing, howling for joy, or aggressive outbursts are not usually to be expected. Through the visual room, the student experiences pictures, texts, and symbols, and through the hearing room, the characteristic quietness of a library. Further, it should be added here that the intent of a school library is to act as a social room or space for the actors existing in the room, with the limitation that it is not a room for social life with unrestricted movement and sound. For example, borrowing books in a library forms a certain relation between the staff in the room and between the borrower and what is offered (to borrow or to read books). The experienced atmosphere is connected to how to deal with the actual task. Committed and competent students, together with a committed and competent librarian, bring a certain atmosphere to the room.

რულ ურთიერთობას ოთახში მყოფ თანამშრომლებს, მკითხველებსა და შეთავაზებას (ნიგნის წაკითხვა ან გამონერა) შორის. მოტივირებული და კომპეტენტური მოსწავლეები, მოტივირებულ და კომპეტენტურ ბიბლიოთეკართან ერთად, ოთახში გარკვეულ ატმოსფეროს ქმნიან.

ბიბლიოთეკის საკომუნიკაციო ფუნქცია

სოციოკულტურული პერსპექტივა სასკოლო ბიბლიოთეკას კომუნიკაციური ფუნქციის კულტურულ ინსტრუმენტად წარმოგვიდგენს. ამგვარად წარმოდგენილ სხვადასხვა მნიშვნელობას მოსწავლეები ბიბლიოთეკაში არსებულ, ასევე სასკოლო ბიბლიოთეკის თანამშრომლებსა და საგნებთან ურთიერთობით იგებენ.

ჩვენი კვლევის მასალებიდან აშკარად ჩანს, რომ მოზრდილები – მასწავლებლები და ბიბლიოთეკარები – ძლიერ გავლენას ახდენენ მოსწავლეთა მიერ ბიბლიოთეკის არსის შემეცნებაზე. თუმცა სრული სურათი სკოლის ბიბლიოთეკის, როგორც სივრცის შემეცნებით უნდა დასრულდეს. მაგალითად, ბიბლიოთეკის არქიტექტურა და ინტერიერის დიზაინი მასწავლებლებსა და ბიბლიოთეკას შესაძლებლობას აძლევს შექმნან და გამოიყენონ სივრცეები, როგორც რესურსი ბიბლიოთეკაში ურთიერთქმედების კონკრეტული ტიპებისთვის.

აშკარაა, რომ მასწავლებლები, ბიბლიოთეკარები და სივრცე ხელს უწყობს მოსწავლეებს გაიაზრონ ბიბლიოთეკა, როგორც ნიგნსაცავი. სასწავლო დაწესებულებებში ბიბლიოთეკარი განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ანიჭებდა ნიგნებს, როგორც ინფორმაციის წყაროს და უგულვებელყოფდა ინტერ-

Communicative Interaction in the Library

The sociocultural perspective implies a view of the school library as a cultural tool with a communicative function. The various meanings presented above are thus communicated to the students through their interaction with the library and with the people and artifacts in the school library. It is evident in our material that the adults — teachers and librarians — have a strong influence on students' construction of meaning of the library. But the picture has to be completed with the school library as a space. For example, the architecture and the interior design of the library provide teachers and librarians with the possibility of creating and exploiting spaces as a resource for particular kinds of library interaction.

It is obvious that the teachers, the librarians, and the space encourage the students' understanding of the library as a warehouse for books. In several schools, the librarian would strongly emphasize books as information sources and neglect online information seeking,

ნეტსივრცეში ინფორმაციის მოძიების პრაქტიკას, მიუხედავად იმისა, რომ ბიბლიოთეკას უამრავი კომპიუტერი ჰქონდა. თუ ბიბლიოთეკარი დაჟინებით ითხოვს წიგნებით სარგებლობას ან თუ მასწავლებლები ბიბლიოთეკას საკლასო ოთახში წიგნების შესატანად განიხილავენ, სავარაუდოა, რომ მოსწავლეები ბიბლიოთეკას როგორც წიგნსაცავს ისე გაიაზრებენ და არ განიხილავენ ბიბლიოთეკას, როგორც ინტერნეტსივრცეში ინფორმაციის მოძიების ან ინტელექტუალური ურთიერთქმედების ადგილს.

მოსწავლეთა შეხედულებები ბიბლიოთეკის, როგორც მშვიდი ადგილის ან მკაცრი წესებისა და წესრიგის ადგილის შესახებ შესაძლებელია იმ მასწავლებლების, ასევე ბიბლიოთეკარების გავლენის შედეგი იყოს, რომლებიც დაჟინებით ითხოვენ მსგავსი წესების დაცვას. როგორც ჩანს, მოსწავლეები თავიანთ შეხედულებებს სასკოლო ბიბლიოთეკის მიმართ სწორედ ამგვარად აყალიბებენ. ჩვენი კვლევის მონაცემებიდან გამომდინარე, შეიძლება დავასკვნათ, რომ მასწავლებლებმა და ბიბლიოთეკარებმა შექმნეს ბიბლიოთეკისთვის ფორმულა. რაფსტეს (Rafste's, 2001) ორი შემთხვევის მსგავსად, ბიბლიოთეკით ძირითადად სარგებლობდნენ დასვენებისათვის. მოსწავლეებმა შეძლეს დაედგინათ ნორმა და სკოლაში ბიბლიოთეკით სარგებლობის შეზღუდვები. ეს კი შესაძლებელი გახდა იმის საშუალებით, რომ მასწავლებლები არ ერეოდნენ და აქტიურად არ მოუწოდებდნენ მოსწავლეებს ესარგებლათ სასკოლო ბიბლიოთეკით სასწავლო დავალებების შესრულების პროცესში.

ჩვენი კვლევის მონაცემებიდან ჩანს ძალზე მცირე კვალი, რომელიც გვაფიქრებინებდა, რომ მოზრდილები პირდაპირ ან ირიბად ეხმარებოდნენ

even though there were plenty of computers in the library. If the librarian insists on books or if teachers mainly use the library to check out books to bring to the classroom, it is likely that students will think of the library as a place for books and will not form an understanding of the library as a place for online information seeking or for intellectual interaction.

Students' view of the library as a quiet place or as a place of strict rules and order may be based on both teachers and librarians insisting on such rules. Students seemed to accept and shape their understandings accordingly. This means that, based on our data, teachers and librarians established a formula for the library. When, as in Rafste's (2001) two cases, the library was used mainly for leisure-related activities, students were able to establish the norm and set the limits for library use in the school. This was possible because teachers did not interfere and did not actively direct the students to use the school library for learning assignments.

Our data provide few traces of adults explicitly or implicitly encouraging an understanding of the library as a place for learning or for intellectual activity. However, we have examples of students actively engaged in their assignments and seriously using available tools in the library to explore a topic. These examples are characterized by individual students' genuine curiosity to investigate a problem generated from a personal inter-

მოსწავლეებს ბიბლიოთეკის, როგორც სწავლისა და ინტელექტუალური საქმიანობის ადგილის გააზრებაში. ამასთან, გვაქვს მაგალითები თუ როგორ აქტიურად სარგებლობდნენ მოსწავლეები ბიბლიოთეკაში არსებული ინსტრუმენტებით დავალებად მიცემული ამა თუ იმ კონკრეტული თემის შესწავლისას.

ეს მაგალითები ზუსტად ახასიათებენ ცალკეული მოსწავლის აშკარა ცნობისმოყვარეობას პირადი ინტერესის შედეგად წარმოქმნილი პრობლემის შესასწავლად, მაგალითად, „რატომ ვარ ამ სიმალლის?“ (ბიჭი, 15 წლის). დავალებათა შესრულების პროცესში მოსწავლეთა განსხვავებულ მიდგომაზე დიდ გავლენას ახდენს მათი პირადი ინტერესი ან თემაში ან პრობლემაში (შინაარსი) მონაწილეობა, რაც, თავის მხრივ, დიდ გავლენას ახდენს იმაზე, თუ რა მნიშვნელობას მიანიჭებენ მოსწავლეები ბიბლიოთეკის ოთახს.

*ბიბლიოთეკა, როგორც კულტურული
ინსტრუმენტი სკოლის დისკურსულ პრაქტიკაში*

მიუხედავად იმისა, რომ ჩვენი მოსაზრებები ფოკუსირებული იყო ოფიციალურ სასწავლო სიტუაციებზე, ჩვენ დავადგინეთ სკოლის ბიბლიოთეკის, როგორც თავშესაფრის და მოსწავლეთათვის დასვენებისა და გართობის ადგილის მნიშვნელობა. როგორც ჩანს, ბიბლიოთეკას აქვს ორაზროვანი მნიშვნელობები, რაც გულისხმობს დიქტომიას სამუშაოსა და დასვენებას ან კონტროლსა და თავისუფლებას შორის. დრესმენი (Dressman, 1997) საკლასო ოთახებს ახასიათებს, როგორც „წიგნიერების, როგორც სამუშაოსადმი მიძღვნილი სივრცეები“, ხოლო ბიბლიოთეკებს, როგორც „წიგნიერ-

est, for example, “Why am I so tall?” (boy, 15 years). Students’ various approaches to the task are influenced by their personal interest or involvement with the topic or problem (the content) of the assignment that will in turn influence what meaning students construct of the library room.

The Library as a Cultural Tool in the School’s Discursive Practice

Although our observations focused on formal learning situations, we identified a meaning of the school library as a refuge and as a space for leisure and pleasure for students. The library seems to have ambiguous meanings implying a dichotomy between work and leisure or between control and freedom. Dressman (1997) characterizes classrooms as “spaces devoted to literacy as work,” and libraries as “spaces devoted to literacy as the pursuit of personal desire” (p. 161). However, he does not claim an antagonistic relationship

ბის, როგორც პირადი სურვილებისადმი მიძღვნილი სივრცეები“ (გვ. 161). თუმცა, ის არ აცხადებს, რომ საკლასო ოთახებსა და ბიბლიოთეკას შორის ანტაგონისტური ურთიერთობაა, რომელშიც, ჩვენი აზრით, იგულისხმება სასკოლო ბიბლიოთეკის პოტენციური გაასაჩივროს სკოლაში დამკვიდრებული სწორი პასუხის პოვნისა და გამეორების დისკურსული პრაქტიკა. ჩვენსა და რაფსტეს კვლევაში (2001), როგორც ჩანს, ეს პოტენციური იშვიათად არის გამოყენებული.

სასკოლო ბიბლიოთეკაში სივრცის გამოყენება ცენტრალურ საყრდენს წარმოადგენს განათლების შესახებ მნიშვნელოვანი დისკურსის შესაქმნელად. სივრცითი პრაქტიკა ხელს უწყობს ობიექტური მნიშვნელობების ჩამოყალიბებას და სოციალური და ძალაუფლებრივი ურთიერთობების გაერთიანებას. მაგალითად, თუ სასკოლო ბიბლიოთეკაში არსებული პარამეტრები შექმნილია გარკვეული მიზნებისათვის, სასკოლო ბიბლიოთეკას ამ პარამეტრების შესაბამისი გამოცდილება ექნება; 12 სასკოლო ბიბლიოთეკაში მთელ მსოფლიოში, მოსწავლეები გაუმკლავდებიან შინაარსს იმის მიხედვით, თუ როგორ განიცდიან იმ ადგილს, სადაც წარმოდგენილია ეს შინაარსი. მთელ მსოფლიოში მოსწავლეები გარკვეულწილად შეიმეცნებენ შინაარსს, იმის წყალობით, რომ ზუსტად აღიქვამენ სივრცეს, სადაც ეს შინაარსი ყალიბდება. ამ კვლევებში სასკოლო ბიბლიოთეკების ორგანიზაცია მოსწავლეებს აშკარად უჩვენებს, რომ სასკოლო ბიბლიოთეკა კოლექტიურზე უფრო ინდივიდუალური სამუშაო სივრცეა. ამასთან, ბიბლიოთეკებში არსებობდა დისკუსიისა და თანამშრომლობის გაერთიანების შესაძლებლობები, თუმცა კვლევის მონაცემების შეგროვებისას ფაქტობრივად არ ყოფილა მსგავსი პრაქტიკა. მოსწავლეების ამ ტი-

between the two. We would argue that this implies a potential for the school library to challenge the school's discursive practice of learning as finding and reproducing the right answer. In our study, and in Rafste's study (2001), it seems that this potential is scarcely utilized.

The use of space in the school library is a central pillar in the creation of a meaningful discourse on education. Spatial practices help constitute subjectively objectified meanings and consolidate social and power relations. For example, if the settings in the school library are designed for certain purposes, the school library will be experienced in accordance with the settings; the students will handle content in a certain way due to how they experience the space where the content is presented. The organization of the school libraries in this study evidently conveys to students that school library invites individual rather than collective work. There were possibilities for joined discussions and cooperation in libraries, but they seldom occurred during our data collection. This type of individualism on the student's part is connected to individualism from the perspective of the librarian. Consultation between librarian and students would be based on individual interaction between them. What seem to be at work here are attempts to exert what Bernstein (1990) defines as symbolic control over the nature of teaching and learning. That is, on the basis of intent and time-space par-

პის ინდივიდუალიზმი მჭიდრო კავშირშია ბიბლიოთეკარების მიერ გამოვლენილ ინდივიდუალიზმთან. ბიბლიოთეკარებსა და მოსწავლეებს შორის კონსულტაციები დაეფუძნება მათ შორის ინდივიდუალურ ურთიერთობას. აქ სავარაუდოდ, მუშაობს მცდელობები, რომელსაც ბერნშტეინი (Bernstein, 1990) განსაზღვრავს, როგორც სიმბოლურ კონტროლს ბუნებრივ სწავლებასა და სწავლაზე. ეს არის განზრახვისა და დრო-სივრცის სპეციფიკის საფუძველზე ვიწრო სპეციალიზაციის მქონე განსხვავებული სადისკუსიო კოდებით შეიარაღებული ჯგუფებისა და ინდივიდების დომინირება სხვა ჯგუფებსა და ინდივიდებზე. იბადება რამდენიმე დამინტრიგებელი კითხვა: ღირს თუ არა კვლევის გაგრძელება? არის თუ არა მოსწავლეების ინდივიდუალური კონსულტაცია ბიბლიოთეკარების, როგორც საინფორმაციო ექსპერტების მიერ სიმბოლური კონტროლის გამოყენების მანიფესტაცია, თავიანთი პროფესიული ტერიტორიის შესანარჩუნებლად?

პრაქტიკული ასპექტები

სასკოლო ბიბლიოთეკა, როგორც მოსწავლეებისათვის სამყაროს შესახებ კონცეპტუალური ინფორმაციის მოპოვების ადგილის მნიშვნელობა, საჭიროებს ალტერნატიულ მიდგომებს სასკოლო ბიბლიოთეკაზე მუშაობისას. იმისთვის, რომ გამოყენებული იქნას ბიბლიოთეკის პოტენციალი შეცვალოს სკოლის დისკურსული პრაქტიკა, სწავლის, როგორც რეპროდუქციული პრაქტიკის აღქმა და ინფორმაციის მოძიება, როგორც სწორი პასუხის პოვნის პრაქტიკა სერიოზული კითხვის ნიშნის ქვეშ უნდა დადგეს და საფუძვლიანად უნდა იქნას

ticularities, certain groups and individuals will dominate other groups or individuals through a significant discursive code, because of their specialization in it. An intriguing question, maybe worth further research, is whether individual consultation with students is a manifestation of librarians' use of symbolic control in order to preserve their professional territory as information experts.

Implications for Practice

The potential meaning of the school library as a space for students to explore topics in order to develop conceptual knowledge about the world calls for alternative approaches to the school library than those found in our study. In order to utilize the library's potential for challenging the school's discursive practice, the view of learning as reproduction and of information seeking as finding the right answer must be seriously questioned and profoundly reconsidered by teachers

გადახედილი მასწავლებლებისა და ბიბლიოთეკარების მიერ. ისეთი სასწავლო პროცესების იმპლემენტაცია, რომლებიც დაფუძნებული იქნება მოსწავლეების მუდმივ შესწავლაზე, სარისკო მიდგომას წარმოადგენს, რომლის გამოყენება საჭიროა მასწავლებლებისა და ბიბლიოთეკარების ერთობლივი თანამშრომლობით. ეს ეხება სკოლაში დანერგილი საუკუნოვანი ტრადიციების დარღვევას და, შესაბამისად, რთული ამოცანაა.

უფრო კონკრეტულად ეს გულისხმობს, რომ ბიბლიოთეკის დისკურსული პრაქტიკა უნდა გადაიხედოს: კითხვის ნიშნის ქვეშ დადგეს ბიბლიოთეკის ისტორიული ტრადიცია არჩევანის თავისუფლების შესახებ და უფრო მეტი ყურადღება გამახვილდეს მოსწავლეთა ორგანიზებულ სწავლაზე. მოსწავლეებს შეეხება უნდა ჰქონდეთ ორგანიზებულ სასწავლო სიტუაციებთან სხვადასხვა არტეფაქტებთან, მასწავლებლებსა და ბიბლიოთეკასთან ურთიერთობის გზით. შესაბამისად, ბიბლიოთეკარებმა თავიანთი ინტერესი და საქმიანობა უნდა მიმართონ უფრო მეტად მოსწავლეთა სწავლის და ნაკლებად საბიბლიოთეკო რესურსების მიმართულებით, აგრეთვე კოლექტიური მოქმედების გაზრდის მიმართულებით, ბიბლიოთეკაში ინდივიდუალური კომუნიკაციური ურთიერთქმედების გავრცელებული მოდელისგან განსხვავებით. ცხადია, რომ ინტერესთა ამგვარ ცვლილებებს უნდა მოჰყვეს შედეგები ბიბლიოთეკის, როგორც სივრცისთვის და ბიბლიოთეკარებმა შეიძლება ჰკითხონ საკუთარ თავს, თუ როგორ უნდა შეიცვალოს ბიბლიოთეკის საქმიანობა ამგვარი ცვლილებების მხარდაჭერის კვალდაკვალ.

and librarians. To implement learning processes based on students' systematic research is a risky endeavor that teachers and librarians need to undertake together. This is a matter of breaking centuries of school tradition and thus a demanding task.

This further means that also the library's discursive practice needs to be challenged, questioning the historic library tradition of freedom of choice and suggesting a stronger focus on organized student learning. The students need to encounter organized learning contexts through their interaction with various artifacts, as well as with teachers and librarians in the library. Consequently, librarians would have to direct their interest and activities more to student learning and less to library resources, as well as to increased collective action as opposed to the prevalent pattern of individual communicative interaction in the library. Clearly, such redirection of interests should have consequences for the library as a space, and librarians might ask themselves how the layout of the library needs to be changed to support such redirection.

დასკვნა

ჩვენი კვლევიდან შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ ისეთი საგანმანათლებლო სივრცე, როგორცაა სასკოლო ბიბლიოთეკა, გეთავაზობს ისეთ სივრცულ და მატერიალურ რესურსებს, რომლებიც მოსწავლეების ფასეულობათა სისტემისა და მსოფლმხედველობის ჩამოყალიბებას შეიძლება მოხმარდეს. მოსწავლეთა გამოცდილებები, რომლებიც დაკავშირებულია სასკოლო ბიბლიოთეკის სტრუქტურასთან, მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს იმაზე, თუ რა სახის აქტივობები შეიძლება განხორციელდეს ბიბლიოთეკაში და რა შედეგს მოიტანს ეს აქტივობები. სასკოლო ბიბლიოთეკები იმგვარად უნდა იყოს მოწყობილი, რომ გააუმჯობესოს სასწავლო პროცესი გონებრივი, ფიზიკური და სულიერი საზრდოს მიწოდებით. მათ აქვთ შესაძლებლობა, სასწავლო პროგრამასთან ერთად მოიცვან პერიფერიული (დამატებითი) სწავლებაც. ეს მიაწოდებს სასკოლო ბიბლიოთეკის, როგორც სწავლების ადგილის მნიშვნელობას. როგორც მონაცემები ცხადყოფს, არსებობს განსხვავება ბიბლიოთეკაში მოსწავლეების ერთმანეთთან დამოკიდებულებასა და მათ ბიბლიოთეკაში დაცულ არტეფაქტებთან დამოკიდებულებას შორის (ტექსტები და სურათები დოკუმენტების, სტატიების, წიგნების და ა.შ. ფორმით). მსგავსი განსხვავებები შეიმჩნევა მასწავლებლებს შორის, რომლებიც რეგულარულად მუშაობდნენ სასკოლო ბიბლიოთეკაში. მოსწავლეები, მასწავლებლები და ბიბლიოთეკარები ქმნიდნენ და იყენებდნენ სივრცით რესურსებს საბიბლიოთეკო პრაქტიკაში თავიანთი შეხედულებების გასატარებლად. მათი შეხედულებები დაკავშირებული იყო სასკოლო ბიბლიოთეკის, როგორც სწავლისთვის შექმნილი ფიზიკური სივრცის გაგებასთან.

Conclusions

From our study, we may conclude that an education arena such as the school library offers spatial and material resources to be used in the constitution of messages when forcing values and views of reality on learners. Students' experiences of how school libraries are structured have significant effects on what can reasonably go on there: for example, what sort of learning activity will actually take place and what will be the result of this activity. School libraries could be designed to enhance the learning process by nurturing mind, body, and spirit. They could embody curricular themes, and they could be appointed so as to encourage peripheral learning. This indicates the importance of reflecting on the school library as a space for learning. From the data, we found that there were differences in how students interacted socially in the library while interacting with the artifacts in the library (texts and pictures through documents, articles, books, ICT, etc.). Similar differences occurred among the teachers when they used the library for teaching as well as among the librarians working regularly in the school library. The students, the teachers, and the librarians created and used spatial resources in the enactment of their understandings of good school library practices. Their understandings were linked to legitimizing how the school library could be interpreted as a physical space for learning.

როგორც ზემოთაა აღწერილი, სასკოლო ბიბლიოთეკის სხვადასხვა მნიშვნელობები ქმნის სხვადასხვა განზომილებების მქონე რთული სივრცის ცნებას. ჩვენ ვასკვნით, რომ ბიბლიოთეკის პოტენციური წვლილი შეიტანოს სკოლის ალტერნატიულ დისკურსულ პრაქტიკაში, დაკავშირებულია შესაძლებლობასთან ერთმანეთს შეუსაბამოს სიამოვნება, თავისუფლება და სწავლა. სასკოლო ბიბლიოთეკის, როგორც წიგნთსაცავის პირველადი მნიშვნელობა უნდა გადაიხედოს, რათა უფრო მეტი სივრცე დაეთმოს თავისუფალ დისკურსსა და ინტელექტუალურ და კრეატიულ აქტივობებს. თავისუფალი და ორგანიზებული ცოდნის ორმაგი მნიშვნელობები ისევე, როგორც სასწავლო ბიბლიოთეკაში ინდივიდუალური და კოლექტიური ქმედების როლი უნდა გაძლიერდეს სწავლების პროცესში წვლილის შესატანად.

მადლიერების გამოხატვა

LearnLib-ის კვლევითი პროექტი ფინანსდება შვედეთის ეროვნული სააგენტოს მიერ სკოლების გაუმჯობესებისათვის (ძვ. სახელწოდება – შვედეთის ეროვნული სააგენტო განათლებისათვის).

The varying meanings of the school library create a notion of a complex space with various dimensions, as described above. We conclude that the potential of the library to contribute to an alternative discursive practice in a school seems to be connected to the possibility of combining dimensions of pleasure and freedom with learning as work. The predominant meaning of the school library as a warehouse for books needs to be challenged to give more room to other meanings such as a space for free discourse and intellectual and creative activity. The dual meanings of freedom and organized knowledge, as well as individual and collective action in the school library, need to be strengthened for contributing to enhanced student learning.

Acknowledgment

The LearnLib research project is funded by the Swedish National Agency for School Improvement (previously the Swedish National Agency for Education).

გამოყენებული წყაროები

Alexandersson, Mikael. (2002). Fingers that think and thoughts that shine — Children's communication around the computer. Goteborg, Sweden: Goteborg University, Department of Education.

Alexandersson, Mikael, & Limberg, Louise, (in press). Constructing meaning through information artefacts. *New Review of Information Behavior Research*, 4.

Beach, Dennis. (1995). Making sense of the problems of change: An ethnographic study of a teacher education reform. Goteborg, Sweden: Goteborg University.

Bernstein, Basil. (1990). *Class, codes and control*. Vol. 4, The structuring of pedagogic discourse. London: Routledge.

Bollnow, Otto Friedrich. (1963). *Mensch und Raum*. Stuttgart: Kohlhammar.

Dressman, Mark. (1997). Literacy in the library. Negotiating the spaces between order and desire. Westport, CT: Bergin & Garvey.

Giddens, Anthony. (1984). *The constitution of society: Outline of the theory of structuration*. Cambridge, UK: Polity Press.

Kuhlthau, Carol C. (1993). Seeking meaning: A process approach to library and information services. Norwood, NJ: Ablex.

Limberg, Louise. (1999). Three conceptions of information seeking and use. In Thomas

D. Wilson & David K Alien (Eds.), *Exploring the contexts of information behaviour* (pp. 116-135). London: Taylor Graham.

Rafste, Elisabeth T. (2001). Et sted a Iaere eller et sted a vaere? En case-studie av elevs bruk og opplevelse av skolebiblioteket [A place to learn or a place to be? A case-study

of students' use and experience of the school library], Oslo: Unipub forlag. Diss. Universitetet i Oslo.

Saljo, Roger. (1999). Learning as the use of tools. A socio-cultural perspective on the human — Technology link. In K. Littleton & P. Light, (Eds.), *Learning with computers. Analysing productive interactions* (pp. 144-161). London: Routledge.

Scanlon, E., Issroff, K., & Murphy, P. (1999). Collaboration in a primary classroom: mediating science activities through new technology. In K. Littleton & Light, P. (Eds.), *Learning with computers: Analysing productive interactions* (pp. 62-78). London: Routledge.

Skantze, Ann. (1989). Vad betyder skolhuset? Skolans fysiska miljo ur elevernas perspektiv studerad i relation till barns och ungdomars utvecklingsuppgifter [What is the significance of the school building? The physical environment of the school seen from a pupil perspective and studied in relation to their developmental tasks]. Stockholm. Diss. Stockholms universitet. Pedagogiska institutionen.

Streatfield, David, & Markless, Shirley. (1994). *Invisible learning? The contribution of school libraries to teaching and learning*. London: British Library.

Thomas, Nancy P. (1999). *Information literacy and information skills instruction: Applying research to practice in the school library media center*.

Englewood, CO: Libraries Unlimited.

van Manen, Max. (1990). *Researching lived experience: Human science for an action sensitive pedagogy*. Albany, NY: SUNY Press; London, ON: Althouse.

Williams, Dorothy, & Wavell, Caroline. (2001). *The impact of the school library resource centre on learning*. Aberdeen, UK: Robert Gordon University.

ავტორის შენიშვნები

ლუის ლიმბერგი არის უფროსი ლექტორი ბიბლიოთეკისა და ინფორმაციის მეცნიერებათა შვედურ სკოლაში, ბორასისა და გოტებურგის უნივერსიტეტის საუნივერსიტეტო კოლეჯში, შვედეთში. მისი კვლევითი ინტერესები მოიცავს კავშირს ინფორმაციის მოძიებას, გამოყენებასა და სწავლას შორის. 1990-ანი წლებიდან ის უძღვებოდა რამდენიმე კვლევით პროექტს სასკოლო კონტექსტში მოსწავლეების, მასწავლებლებისა და ბიბლიოთეკარების მიერ ინფორმაციის მოძიების თაობაზე. ის ასევე არის ინფორმაციის მოძიების კომიტეტის მუდმივი წევრი კონტექსტის კვლევის კონფერენციებზე.

მიქაელ ალექსანდერსონი არის განათლების პროფესორი შვედეთში ლულეას ტექნიკურ უნივერსიტეტსა და გოტებორგის უნივერსიტეტში. მისი კვლევითი ინტერესები ეხება იმას, თუ როგორ იქმნება ცოდნა მასწავლებლებისა და მოსწავლეების მიერ და რას მოიცავს სწავლისა და სწავლების პროცესები ციფრულ გარემოში. ბოლო 5 წლის განმავლობაში ის უძღვებოდა რამდენიმე კვლევით პროექტს ციფრულის სწავლების შესახებ სასკოლო გარემოში.

Author Notes

Louise Limberg is a senior lecturer at the Swedish School of Library and Information Science at the University College of Borås and Göteborg University, Sweden. Her research interests focus on the interaction between information seeking and use and learning. Since the mid-1990s she has conducted and led several research projects exploring students' as well as teachers' and librarians' experiences of information seeking in school contexts. She is also a member of the permanent committee for the Information Seeking in Context research conferences.

Mikael Alexandersson is a professor of education at Luleå Technical University and at Göteborg University, Sweden. His research interests concern how knowledge content is constituted by teachers and students and what the teaching and learning process involves when it occurs in an ICT environment. During the last five years he has led a number of research projects exploring ICT supported learning in school environment.

